ХҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ! 48-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

№ 169 (13485)
1971 оной июлиин 21, среда
Сэн 2 мүнгэн

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

ҮБҺЭ ТЭЖЭЭЛ ЭЛБЭГТЭЙ БАЙБАЛ, МАЛАЙ АШАГ ШЭМЭ ЕХЭЭР АБАХАШ

ЭМХИТЭЙГЭЭР ЭХИЛБЭ

Туранай совхозой соёлой байшан соо Хужарай отделениин хүдэлмэришэд, һургуулиин һурагшад олоороо сугларанхай, үбһэ хуряалга һайн шанартайгаар, болзор соо хуряажа абаха асуудал һаяхан зүбшэн хэлсэбэ. Суглаанда хабаадалсагшад эдеэ жэгдэрэн оробо.

Тус отделени бүхыдөө 920 гектар сабшалангһаа хамтадаа 9835 центнер үбһэ хуряажа абаха түсэбтэй юм. Энэ халуун хаһада 96 үбһэшэн 4 бригада болоод, хүдэлжэ эхилээ.

— Энэ жэлдэ ногооной ургаса һайн, хараалһан түсэбөө дүүргэхэмнай дамжаггүй. Хуһан-Хаал, Үбэлзөөн-Нуга, Монгоной-Горхон гэжэ газарнуудай сабшалангай гектарһаа дунда зэргээр 12—15 центнер үбһэн абтахань лабтай,— гэжэ отделениие эрхилэгшэ Сергей Самбуев хөөрэнэ.

Июниин 9-дэ тракторай 5 косилка хүдэлжэ эхилээ. Мүн гар хажууршад шугы, бургааһа, уһа намагтай газарнуудта жэгдэрэн оронхой юм. Мүнөө үедэ энэ отделениинхид 100 гектарай ногоо сабшажа унагаанхай. Ойрын үдэрнүүдтэ бухалалга, һүрилэлгэ эхилхэнь. Сабшалга, тармалга, һүрилэлгэ эдэ бүгэдэ ажалые тэгшэ ябуулха зорилготойгоор ажаллажа байнхай. Эндэхи үбһэшэд сомоонуудаа шарга дээрэ һүрилхөөр хараална. Шаргануудынь булта бэлэн отогой газаа абаашагдажа табигдаа.

«Ниитынгээ адууһа малда бардам хүрэхэ һайн шанартай үбһэ тэжээл ойрын болзорто абаха» гэһэн уряа доро ажахын хүдэлмэришэд түрүүшын үдэрһөө эхилээд, эршэмтэйгээр хүдэлжэ байна.

Ш. БАЙМИНОВ.



ҮБҺЭНЭЙ ГУРИЛ ТАТАГДАНА

ФОТО-РЕПОРТАЖ

Мүнөө жэлэй хура бороогой оройтожо ороһонһоо уламжалан, үбһэ, ногооной гараса удааран алдаа. Тиимэһээ ниитынгээ малда тэжээл бэлэдхэлгын шухала хүдэлмэри аймаг дотор нёдондонойхиһоо арбаад хоногоор оройтожо захалба. Мүнөө жэлдэ Мухар-Шэбэрэй аймагай ажахынуудта АВМ-0,4 түхэлэй зургаан агрегат хүдэлжэ, 18000 центнер витамин ехэтэй үбһэнэй гурил бэлэдхэгдэхэ түсэбтэй юм.

«Коммунизм» колхоз аймаг соогоо түрүүлэн витамин ехэтэй үбһэнэй гурил бэлэдхэжэ захалба. Сулхари голой эрьедэ оршодог тарьяанай тоогто АВМ-0,4 түхэлэй агрегат хүдэлдэг. Агрегадай тээ саанахана гурилтай 70 гаран мэшээгүүд жэрылдэн табигдаатай байба.

— Үглөөнһөө хойшо хэһэн хүдэлмэримнай гээшэ,—гэжэ М. Е. Иванов манда ажалаа хэхэ зуураа хэлэнэ.

— Ороһон бороогой һүүлээр үбһэ ногооной жэгдэрэн ургахые арбаад гаран хоногто хүлеэгээбди. Нёдондо июлиин эхеэр агрегаднай түлэг дундаа хүдэлжэ байһан юм. Гээһэн сагаа хүсэлдүүлхын тула, оролдохол зэргэтэй бологдоно. Бригададамнай 5 хүн, булта залуушуул. Бүхыдөө 300 тонно үбһэнэй гурил татаха түсэбтэйбди. Ажаллажа эхилһээр 160-аад центнер гурил бэлэдхэгдээд байна,—гээд Максим Ермолаевич манда хөөрэнэ.

Эндэ хүдэлжэ байгшадые харахада хүн бүхэн өөр өөрынгөө хүдэлмэридэ дүршэһэн янзатай. Поли дээрэһээ сабшагдажа, жэжэ болгогдоһон ногоое Мухар-Шэбэрэй дунда һургуулиин һурагшад Саша Покацкий Саша Васильев хоёр асалаад лэ түхеэрэлгэ руу хаянад.

— Агрегадые һаадгүйгөөр хүдэлгэжэ үрдинэгтэ, — гэжэ хүбүүдһээ һонирхон асуубабди.

— Үрдинэбди. Заримдаа погооной ерэхые хүлеэжэ байхашье ушарнууд тохёолдодог,— гээд тэдэ харюусана. Эдэ хүбүүд эндэ хоёрдохи жэлээ хүдэлнэ.

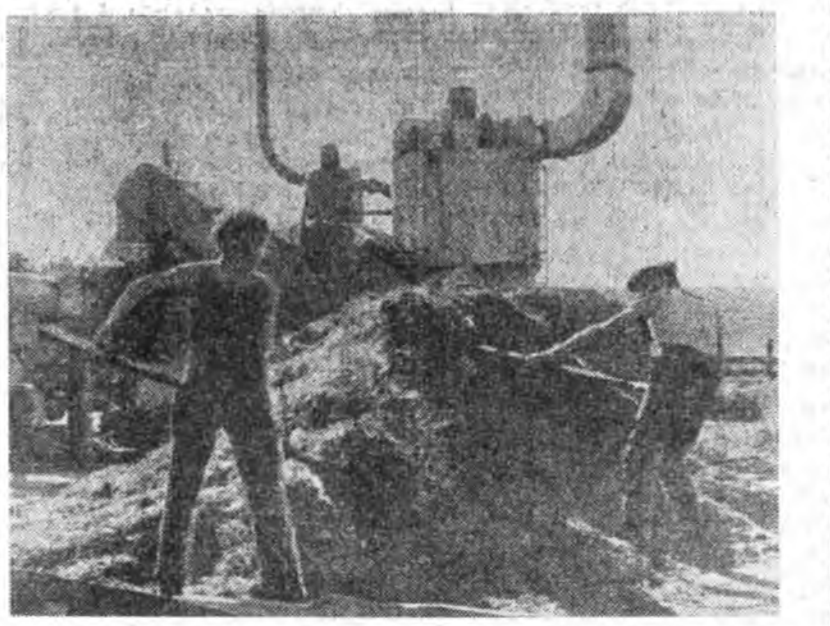
Гурил болгогдохо ногоо «Беларусь» тракторта шагтагалһан ТИК-1,4 түхэлэй косилкаар тракторист Н. Барышников хуряана. Мүн энэл трактораараа сабшагдаһан ногоо агрегадта асарна. Агрегадые һаадгүйгөөр хүдэлгэхын тулада үшөө нэгэ трактор тэргэтэйгээр нэмэжэ үгөө һаань, ажалайнь бүтээсэ һураггүй ехэ болохо һэн.

Б. ЖАМБАЛОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. АВМ-0,4 агрегат үбһэнэй гурил татажа байна. 2. Колхозой электрик-аккумуляторщик Т. В. Бельский агрегадай электро-түхеэрэлгэ шалгажа байна. 3. Тракторист ээлжээтэ эрьесэдээ ошохын урда тээ.

Авторай фото.





СОШОРДОМО ДОХЁО

ГЭДЭРГЭЛҺЭН ГЭМШЭЛТЭЙ

КПСС-эй райкомой, аймсоведэй исполкомой, тэрэнэй хүдөө ажахын управлениин заабариин ёһоор, аймагай колхоз, совхозууд тэжээл бэлэдхэлэй хүдэлмэридэ июль һарын эхеэр ороходо ёһотой байгаа. Теэд зарим ажахынууд мүнөө эндэ үшөө шиидэн ороогүй байнаар.

— Үшөөл 3—4 хоног нобшорхолой гээшэ ха. Нээрээл удааржа, унжагайржа байнабди. Эмхи журамгүй дээрэһээ нобшорогдоно, — гэжэ «Красный Октябрь» колхозой түрүүлэгшэ Петр Санжиевич Очиров хөөрэнэ.

Колхозой сабшалан дээрэ һая болотор ургаагүй үдхэншье, үнгэрэгшые ногоон хажуур далайхые хүлеэнхэй. Уһалууриин зарим газарнуудта узуураараа унажа, хатажа захалһаншье ушар бии.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз үбһэ хуряалгада 22 звено түхеэржэ хуряаха байһан аад, июлиин хахад болотор ,оройдоол 14-иень гаргаа.

— Хүнүүд дуталдана, үбһэндэ ябаха хүн үгы,— гэжэ колхозой түрүүлэгшын уялгые дүүргэжэ байһан главна агроном нүхэр Доржиев альгаа дэлгээн хөөрэнэ.

Тиихэдэнь Михайловка тосхоной хоолой магазин руу «гороологшод» дүүрэн, сэнгэжэ, архидажашье ябаха зон үзэгдэһөөр. Энэ һарын эхеэр бэлэдхэгдээд байха ёһотой 800 центнер набшаһата тэжээлэй дүрбэнэйшье нэгэ хубинь бэлэдхэгдээгүй. Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадһаа гушаад хүн хоёр дахин ерэжэ, хони «хушхаад лэ» арай шамай 15—20 центнер набшаһата тэжээл бэлэдһэн болоод, сэбэр агаарта наряжажа, «сэржэмдээд лэ» ябашоо.

Мүн XXII партсъездын нэрэмжэтэ, «Победа», «Коммунизмын туг» колхозууд һарын хахадлатар нобшоржо, үбһэ хуряалгын звенонуудые хүсэдөөр гаргажа шадаагүй. Юундэ иитэрээ удааржа байһан тухайнь һонирхоходо, «нооһо хайшалалга оройтоо, хүнүүднай хүртэнэгүй, уһа голнууд үерлэжэ, сабшалантуудтамнай хүргэнэгүй» гэхэ мэтын шалтаг дурдаһаар 10 гаран хонобо.

— Үбһэ хуряалгын бригадануудта даалгабари үгөөбди. Бороо хуратай сагта модоной намаа, набша хухалжа, боожо һуунад бээ,— гэжэ XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой главна зоотехник Я. А. Николаев һанаа амараар хөөрэнэ. Мүнөө болотор нобшорһон үбһэшэдэй набшаһата тэжээл бэлэдхэхэ гээшэнь дэмыл ха. Һүүдэр газарта хүхөөр хатааггдажа захалаагүй байһаар.

Аймагай олонхи ажахынуудай нобшоржо байгаашье һаань, зарим түрүү колхоз, совхозууд ниитынгээ адуу малда хүсэд хүрэхэ үбһэ тэжээлэй бэлэдхэлдэ гараһаар хахад һара болобо. Жэшээлхэдэ, Санагын совхоз июль һарын эхин үдэрнүүдтэ 30-аад звеню бүридхэжэ, үбһэ хуряалгада гараһан байна. Энэ ажахын хүдэлмэришэд мүнөө жэлдэ 50—60 мянган центнер үбһэ бэлэдхэжэ, хойто жэлдэ 5—10 мянган центнер үбһэ хурлаха зорилготой эршэмтэйгээр ажаллажа байна. Звенонуудай дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэржэ, түрүүшын 10 хоног соо 300-гаад гектарай үбһэн сабшагдаад, бухал, һүринүүд бодожо байна.

Мүн Баян-Голой, Далахайн совхозууд, «Дружба» колхоз үбһэ хуряалгаяа саг болзортонь захалжа, хүдэлмэрингөө эршые үдэрһөө үдэртэ түргэдхэжэ байна.

Зарим ажахынуудай энэл хэбээрээ нобшоржо, эмхи гуримаа алдажа байбал ерэхэ үбэл, хабарай хатуу сагта үбһэ тэжээлээр дуталдажашье болохо.

Д. ЦЫРЕНЖАПОВ,
манай корр.

РЕСПУБЛИКЫН КОЛХОЗ, СОВХОЗУУД ГҮРЭНДЭ МЯХА, ҺҮ, ҮНДЭГЭ, НООҺО ХУДАЛДАХА, ТУШААХА ЮҺЭ ҺАРЫН ТҮСЭБ ХЭР ДҮҮРГЭНЭБ

1971 ОНОЙ ИЮЛИИН 16-най МЭДЭЭН
(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймагууд	Мяхан	Һүн	Үндэгэн	Нооһон
Баргажанай	47	86	92	97
Баунтын	41	83	—	—
Бэшүүрэй	45	80	97	49
Зэдын	41	76.	98	70
Яруунын	32	67	81	71
Загарайн	54	70	159	44
Захаамнай	49	80	60	54
Кабанскын	67	81	157	—
Хэжэнгын	29	70	50	61
Хурамхаанай	41	83	104	76
Хяагтын	46	81	124	41
Мухар-Шэбэрэй	52	72	100	56
Ахын	6	48	—	52
Прибайкалиин	65	68	86	—
Хойто-Байгалай	60	143	—	—
Сэлэнгын	29	71	36	47
Түнхэнэй	65	67	163	31
Улаан-Үдын	59	82	118	64
Хориин	34	94	144	44

Ажахынуудай оло мянган һаалишад, малшадай үнэн шударгыгаар, оролдосотой һайнаар ажаллаһанайнь ашаар республикымнай колхоз, совхозууд гүрэндэ мяха, һү, үндэгэ худалдаха жэлэй түрүүшын хахадай түсэб, даабариие үлүүлэн дүүргээ һааб даа.

Тиимэһээ мүнөөдэрэй гол зорилго юуб гэхэдэ, энэ амжалтаяа улам арьбадхан, гурбадахи кварталда мяха, һү, үндэгэ, нооһо гүрэндөө бүри ехээр худалдажа, юһэ һарын түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө тэмсэхэ шухала болоно. Хэнэйшье мэдэһээр мүнөө хаа хаанагүй бэлшээриин ногоон элбэгээр ургажа, үхэр мал бэлшээн таргалуулха, мяхажуулха, һү ехээр һааха арга боломжо гүйсэд бии ха юм.

Гэхэтэй хамта эндэ дээрэ толилогдоһон тоо мэдээн дээрэһээ харахада, олохон аймагууд июлиин түрүүшын хахадта һү һааляа доошолуулжа, ажалайнгаа эршые зарим тэды һуладхаа. Жэшээлхэдэ, Кабанскын аймагай ажахынууд үнгэрэгшэ июниин һүүлшын 15 хоногто 936 тонно һү бэлэдхэлэй пунктда тушааһан һаа, мүнөө июлиин түрүүшын 15 хоног соо оройдоол 791 тонно һү тушаагаа. Тэрэшэлэн, Улаан-Үдын аймагай ажахынууд июниин һүүлшын 15 хоногто 972 тонно һү гүрэндэ худалдаһан аад, июлиин түрүүшын хахадта 763 тонно худалдаба. Мухар-Шэбэрэй, Баргажанай, Баунтын, Загарайн аймагуудай колхоз, совхозууд энэ үе соо һү һааляа, гүрэндэ худалдалгаяа нилээд доошолуулаа. Үнэндөө июль һарада хаа хаанагүй хура бороон ороод, тала дайдын ногоон элбэгээр ургажа, үнеэдые үдэр һүнигүй бэлшээхэ, һү ехээр һааха арга боломжо июниинхидэ орходоо бүришье һайн арга боломжотой болгоо бшуу.

Тиимэһээ ажахы; аймаг бүхэнэй хүтэлбэрилэгшэд сагаан эдеэнэйнгээ дээжые бүри ехээр дээшэлүүлхын тула һаалишад, малшадай дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ зорилготой, уялгатайшье.

Дээрэ дурсагдаһан аймагуудтай тон адли эрхэ байдалда байһан Бэшүүрэй аймагай ажахынууд июниин һүүлшын 15 хоногто 516 тонно һү тушаагаа һаа, июль соо 557 тонно һү тушааба. Хяагтын, Сэлэнгын, Зэдын аймагууд энэ үе соо һү һааляа зарим тэды дээшэлүүлээ.

Нэгэ үгөөр хэлэбэл, июль, август һарада һү һаалиие доошолуулха шалтагаан огто байхагүй. Һаалишадшье үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ хабаадалсана бэшэ ха юм.

Мүнөө июль һарын тэнгһээ холо үнгэршоод, үбһэ хуряалгын түлэг эхилээд байбашье, олохон ажахынууд хонидойнгоо нооһо хайшалжа үшөө дүүргээгүй байна. Илангаяа Хяагтын, Загарайн, Бэшүүрэй, Сэлэнгын, Хориин аймагуудай зарим ажахынуудта үшөөл хэдэ мянган хонидынь үбэлэйнгөө нэхы дэгэлһээ һалаадүй ябана. Хонидой нооһо хайшалалгые иигэжэ унжагайруулхада «сагаан алтан» горитой гээлтэ хоролтодо ороно бшуу. Эдэ аймагууд гүрэндэ нооһо худалдаха түсэбөө үшөө хахадлаашьегүй байна. Эдэнэрые эрид шамдуулжа, республикынгаа гүрэндэ нооһо тушааха түсэбөө дүүргэхэ хэрэгтэ өөһэдынгөө хубита оруулха сагынь ерээ бэшэ гү?

СЭЛЭНГЫНХИДЫЕ ДЭМЖЭНЭБДИ

Сэлэнгын аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой мал адуулагшад зунай бэлшээриин үедэ үхэр бүхэнэй шэгнүүрые дундa зэргээр сүүдхын килограммаар нэмээхын түлөө социалис мүрысөөндэ оролсоёл гэжэ республикынгаа бүхы мал адуулагшадые уряалба. Зун-намарай бэлшээриин үедэ гэхэ гү, али «100 үдэртэ 100 килограммаар» малай тус бүриинь шэгнүүрые нэмээн таргалуулха гээшэ малшадаймнай заншал болонхой. Аймагаймнай малшад сэлэнгынхидэй үүсхэлые халуунаар дэмжэжэ, үхэр бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхэдээ 1000 граммһаа бага бэшээр нэмээжэ, гүрэндөө 350 килограмм шэгнүүртэйгээр худалдаха гэжэ шиидэнхэй.

Эдэ үдэрнүүдтэ малшаднай түрүүшын хахад жэлэй хүдэлмэриин дүн согсолжо, саашанхи зорилгонуудаа тодорхойлжо байна. Аймагаймнай колхоз, совхозуудта байгуулагдаһан бэлшээн таргалуулгын 23 гүүртэдэ 3000 гаран мал харууһалагдана. Тэдэнэр хабар эртэһээ хойшо эрэ эмээрээ, наһаараа илгагдажа, тусхай гүүртэнүүд болоод зуһаландаа гаранхай юм.

Июнь һарын эхеэр орожо захалһан хура бorooной һүүлээр нуга сабшалан, бэлшээриин ногоон түргэн ургажа, малай эдисэ хаа хаанагүй элбэг болоо. Үнгэрэгшэ һара соо аймагай ажахынуудта мал бүхэнэй сүүдхын дунда зэргын шэгнүүр 520 граммаар дээшэлээ. Тиихэдэ зарим бэрхэ малшаднай бүришье һайн үрэ дүн харуулаа. Жэшээнь, «Знамя Ленина» колхозой үхэршэд С. Н. Федоров, С. Иванов, «Путь Леннина» колхозой М. Н. Гороховский, «Одон» совхозой Б. И. Бимбаев болон бусад мал бүхэнэйнгөө шэгнүүрые сүүдхэдээ килограммһаа дээшэлүүлжэ шадаа. Нүхэр Федоров залуу мал бэлшээн таргалуулха талаар дүршэл ехэтэй үхэршэн юм. Тэрэ хэдэн жэл удаагаар колхозойнгоо залуу мал шахан таргалуулдаг. Мүнөө бэрхэ малшан бэлшээри һайнтай Түгнын захаар 129 буруу хашарагуудые харууһална. Июнь һарада мал бүхэнэйнь шэгнүүр сүүдхэдэ 1160 граммаар дээшэлээ. Тиихэдэ «Одон» совхозой үнинэй үхэршэн Бата Бимбаев арба гаран жэлэй туршада Олон-Шэбэр гэжэ газарта үбэл зунгүй шахамалнуудаа харууһалдаг. Мүнөө тэрэ 155 толгой малай тус бүриинь шэгнүүрые сүүдхын килограммаар дээшэлүүлхэ гэһэн зорилготойгоор ажаллажа байна.

«Путь Ленина» колхозой үхэршэн М. Н. Гороховский 91 малаа Барай эхиндэ бэлшээн таргалуулна. Жэлэй эхинһээ хойшо мал бүхэнэйнь шэгнүүр 720 граммаар дээшэлээ.

Залуу мал бэлшээн таргалуулха хүдэлмэри хаа хаанагүй жэшээтэ һайнаар эмхидхэгдэнхэй гэжэ хэлэхын аргагүй юм бээз. Юуб гэхэдэ, хабартаа зарим малаа ехээр тураагаад, тэдэнээ мүнөө гансата таргалуулхань бэрхэтэй. Гэбэшье аймагаймнай малшад сэлэнгынхидэй хандалгые үргэнөөр зүбшэн хэлсэхэ зуураа, бии байгаа дутагдалаа элирүүлэн, усадхаха талаар зарим тэды хэмжээн абтажа байнхай.

Аймагнай гүрэндэ һү, мяха, үндэгэ худалдаха хахад жэлэйнгээ даабари үлүүлэн дүүргээ. Жэшээнь, үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ 1250 центнер ехэ мяхан худалдагдаа.

К. ТОРГАШИН,
Мухар-Шэбэрэй аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын управлениин главна зоотехник.

Л. И. БРЕЖНЕВ БА Н. В. ПОДГОРНЫЙ Э. ГЕРЕК БА Ю. ЦИРАНКЕВИЧТЭЙ УУЛЗАЖА ХӨӨРЭЛДЭБЭ

КПСС-эй Центральна Комитедэй Генеральна Секретарь Л. И. Брежнев, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный Советскэ Союзда амаржа байгаа Польшын Хүдэлмэришэдэй нэгэдэмэл партиин Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь Э. Геректэй, ПНР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Ю. Циранкевичтэй июлиин 18-да уулзажа хөөрэлдэбэ.

Хоёр орондо бэелүүлэгдэжэ байгаа коммунис ба социалис байгуулалтын ябаса тухай бэе бэедээ хэлэжэ үгөөд, аха дүү парти ба арадуудые нэгэдүүлжэ байдаг бүхы талын холбоо барисаанай амжалтатайгаар хүгжэжэ байһые сэдьхэлээ гүнзэгыгөөр хананги тэмдэглэхэ зуураа, КПСС ба ПОРП-гэй хоорондохи, СССР ба ПНР-эй хоорондохи нягта харилсаа холбооe дам саашадань хүгжөөхэ гэжэ хүсэжэ байһанаа дахин баталан мэдүүлбэд.

Үнэн сэдьхэлэй хани барисаанай, аха дүүгэй ёһоор бэе бэеэ ойлголсолгын оршон байдалда Совет ба Польшын хүтэлбэрилэгшэдэй хөөрэлдөөн үнгэрөө.

Уласхоорондын VII кинофестивальда хабаадагшадта ба айлшадта

Уласхоорондын Москвадахи VII кинофестивальда хабаадагшадые Совет Социалис Республикануудай Союзай правительствын нэрэһээ үнэн зүрхэнһөө амаршалнаб.

Москвада үнгэргэгдэдэг уласхоорондын кинофестивальнууд совет зондо ехэ хүндэтэй. Үнэн юумые магтан дэбжээһэн сурталаар нэбтэрэнги, бодото байдалые зүбөөр, гүнзэгыгөөр харуулжа шадаһан, профессиональна тон ехэ бэлигтэй байһаараа шалгарһан фильмүүдые манай арад ехээр һайшаадаг гээшэ.

Хүнэй үзэл сурталай бүрилдэхэ, тэрэнэй хүсэд зоригой, сэдьхэлэй болбосоролой бүрилдэхэ ябадалда литература ба искусствын дүүргэдэг үүргын улам ехэ боложо байһые Советскэ Союзай коммунис партиин XXIV съезд тэмдэглээ һэн. Олониитын искусствануудай нэгэниинь байһан туладаа кино болбол социальна үнэн зүб байдалай, арадай зол жаргалай түлөө тэмсэлдэ түрүү үзэлтэй уран зохёолшодой хэрэглэдэг хүсэтэ зэбсэгынь болобо. Ниитын дэбжэлтэ түйлаха, дэлхэйн арадуудай хоорондохи харилсаа холбоо, бэе бэеэ ойлголсолго улам бэхижүүлхэ, хүн түрэлтэнэй уран һайханай баялигые арьбадхаха хэрэгтэ нүлөө ехэтэ тэрэ хүсэнэй туһалха гээшэнь мүнөөнэй эрхэ байдалда тон шухала.

«Киноискусствын гуманизмын түлөө, арадуудай хоорондохи эб найрамдалай ба хани барисаанай түлөө» гэһэн уряа доро Москвагай фестивальна экранууд дээрэ элдэб оронуудай кинематографиие дэлгэрэнгы үргэнөөр хараха ябадалай арюун һайхан тэдэ хүсэлнүүдэй бэелхэдэ, киноискусствын дам саашанхи хүгжэлтэдэ туһалха байһаниинь лабтай.

Манай Эхэ ороной ниислэл — Москвада уласхоорондын долоодохи кинофестивалиин нээгдэһэнтэй дашарамдуулан Та бүгэдые амаршалаад, зохёохы ажалдаа бүри ехэ амжалта түйлахыень, фестивальда хабаадагшадта, айлшадта хүсэнэб.

А. КОСЫГИН,
СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ.

ДЭЛХЭЙН КИНОГОИ ҺАЙНДЭР

Дэлхэйн киноискусствын харалга Москвада долоодохёо үнгэргэгдэжэ байна.

Фестивальда хабаадагшад ба айлшад, олониитын энэ искусствые һайшаадаг олон зон Кремльдэхи съезднүүдэй ордон соо июлиин 19-дэ сугларба. Эндэ баярай оршон байдалда уласхоорондын долоодохи кинофестиваль нээгдэбэ.

Фестиваль эмхидхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Кинематографиин комитедэй түрүүлэгшэ А. В. Романов оршолой үгэ хэлэхэдээ, кинофестивальда хабаадагшадые эмхидхэлэй комитедэй нэрэһээ үнэн зүрхэнһөө амаршалба.

А. В. Романов СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгинай амаршалгын бэшэг уншажа үгэбэ.

СССР-эй Кинематографистнуудай союзай правлениин нэгэдэхи секретарь Л. А. Кулиджанов совет киногой ажал ябуулагшадай нэрэһээ фестивальда хабаадагшадта баяр хүргэбэ.

Конкурснуудай жюринүүдэй түрүүлэгшэнэр—СССР-эй арадай артист Г. М. Козинцев (уран һайханай фильмүүд), РСФСР-эй арадай артист А. И. Медведкин (богони-метражна фильмүүд), уран зохёолшо, СССР-эй педагогическа наукануудай академиин бодото гэшүүн С. В. Михалков (үхибүүдэй фильмүүд) фестивальна харалгын арбитрнуудтай хүн зониие танилсуулба.

Москвагай долоодохи фестиваль нээгдэбэ гээд соносхогдоно. Советскэ Союзай Гимн Кремльдэхи Съезднүүдэй ордон соо зэдэлнэ.

Забһарлалгын һүүлээр совет шэнэ фильмүүд харуулагдаһан байгаа.

(ТАСС).

Совет правительствын уряалаар

Совет правительствын уряалаар Монголой Арадай Республикын гадаадын хэрэгүүдэй министр Л. Ринчин июлиин 19-дэ албан хэрэгээр Москва ерэбэ.

МНР-эй ба СССР-эй гүрэнэй тугуудаар шэмэглэгдэһэн Внуковска аэродром дээрэ СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, албан тушаалта бусад хүнүүд айлшаниие угтаба. МНР-һээ Советскэ Союзда байдаг элшэн сайд Н. Лувсанчултэм угталсаба.

(ТАСС).



ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улаан-Удын «Электромашина» заводой кран бүтээлгын цехэй гагнууршад Илья Загвозкин (зүүн гарһаа), Иван Загвозкин, Владимир Кудин. Эдэ нүхэд наймадахи табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэһэн байна. Тиигэжэ Иван Загвозкин «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденоор шагнагдаа. Тэдэнэр шэнэ табан жэлэй түсэбые дүрбэн жэл 6 һара соо дүүргэхэ социалис уялга абаад, эршэмтэй һайнаар хүдэлнэ.

Е. ЗАХАРОВАЙ фото.

ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЭ — БҮГЭДЫН ХЭРЭГ

Хаа хаанагүй халуун хүдэлмэриин хаһа ерэнхэй. Колхоз, совхозуудта хонидой ноохо хайшалалга дүүрэнтэжэ байна. Ниитын малда набшаһата тэжээл, сенаж, үбһэнэй гурил бэлэдхэхэ хүдэлмэри хаа хаанагүй эхилээ. Колхознигууд, совхозой хүдэлмэрилэгшэд, хүдөө ажахын үйлэдбэриие шефтээ абаһан предприятинууд, эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэридэ олоороо хабаадалсана. Олон нютагуудта үбһэ сабшажа эхилээ.

Зунай сагта хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд холуур таража хүдэлдэг гээшэ ааб даа. Малшад холын бэлшээридэ гарадаг. Тэжээл бэлэдхэлгын үедэ хүнүүд бага бага звенонууд болоод, үбһэндэ орожо байна. Иимэ хаһа сагта ажалшадай эрилтэ али али талаһаань хүсэдөөр хангаха гээшэ ехэ удха шанартай. Үзэл сурталай хүдэлмэрилэгшэд, хүн зоной эрилтэ хангадаг эмхи зургаанууд олон нютагуудта хамтаараа хэмжээ ябуулгануудые харааалаад, бэелүүлдэг болонхой.

Үбһэшэдэй дунда политическэ хүдэлмэри ямараар эмхидхэгдэхэб, тэдэнэрэй эрилтэ хэрэглэмжэ ямараар хангагдахаб гэһэн асуудалтайгаар эндэ һая манай корреспондент хэдэ хэдэн газар хонходожо хөөрэлдэбэ.

Партиин Хоринн райкомой пропаганда, агитациин таһагые даагша В. Ж. Абидуев иигэжэ хөөрэбэ:

Байгша оной июлиин 13-да партиин райкомой Пленум болоо. Энээн дээрэ тэжээл бэлэдхэлгын асуудал зүбшэн хэлсэгдээ. Аймагай совхозуудта бэлэдхэгдэһэн үбһэнэй гурилаар выставкэ хэгдэнхэй байгаа. Энэ жэлдэ үбһэ бэлэдхэлгын мэдээгээр ногооншье ургаа даа. Пленум дээрэ энээн тухайда ехэ хөөрэлдөөн болоо.

Аймагай совхозуудта үбһэнэй гурил, набшаһата тэжээл бэлэдхэжэ эхилһээр үнинэй. Совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдһөө гадна, леспромхозуудай, эмхи зургаануудай, организацинуудай хүдэлмэрилэгшэд энэ хүдэлмэридэ хабаадалсана.

Нуга сабшалан дээгүүр мүнөө абяатай болоод эхилбэ. Тракторай, гар хажуурай абяан бии болоо. Тэжээл бэлэдхэлгын үедэ үбһэшэдые, механизаторнуудые, мүн малшадые хангаха хэмжээ ябуулганууд зохёогдонхой. Аймгүйсэдкомой соёлой таһаг агитбригада гаргахаар бэлдэжэ байна. «Знание» бүлгэмэй лектор, совхозой парткомой түлөөлэгшэ, уран һайханай коллектив, нүүдэл библиотекэ иимэ бригадада оролсодог юм.

Ажалшадай эрилтэ хангадаг аймагай комбинадайхид үбһэшэдтэ, малшадта ябажа байхаар хараалагдаа. Юумэ эсхэгшэд, парикмахер, фотограф, телевизорэй мастер, медик энэ поездdo ябалсаха.

Үбһэшэдэй эрилтэ хэрэглэмжэ хангаха эдэ поезднууд хоёр ондоо — Хориин, Тээгдын харгыгаар ябаха болонхой.

Бэшүүр хонходоходомнай, партиин райкомой пропаганда, агитациин таһагые даагша И. Ф. Истомин телефондо байба.

— Аймагай бүхы колхозууд, совхозууд үбһэ тэжээл бэлэдхэжэ эхилээ. «Победа», «Дружба» колхозуудай звенонууд үбһэндэ ороо. «Рассвет» колхозой гэшүүд сенаж хэжэ байна. Энэ колхоздо сенаж хэхэ тухай аймагай семинар һаяхан үнгэргэгдөө.

Манай хөөрэлдөөн

Аймагай гүйсэдкомой соё[…] һаг, партиин райкомой п[…] ганда, агитациин таһагтай […] үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын […] үзэл сурталай, соёлой хү[…] ябуулха хэмжээ ябуулгану[…] зохёогоо. Энээнэй ёһоор у[…] дэй звенонуудаар, малай ф[…] гүүртэнүүдээр дүрбэн агитб[…] ябажа байха юм. Аймагай с[…] байшангай, Бага-Куналейн с[…] байшангай, Охин-Булагай […] гэй клубай, Калининай нэрэ[…] колхозой клубай агитбригад[…] аймагай ажэхынуудай үбһ[…] хангаха болонхой. Агитб[…] бүхэндэ политинформатор, к[…] библиотекын хүдэлмэри[…] оролсоно. Үбһэшэдэй звено[…] хэдээ политинформатор хөө[…] хэхэ, клубай хүдэлмэрилэгш[…] гахан концерт табиха юм. […] үбһэшэдэй звено бүхэндэ аги[…] бии. Тэжээл бэлэдхэлгэдэ яб[…] дай дунда дэлгэрһэн сош[…] мүрысөөнэй дүн гаргаха, «С[…] гаан» хуудаһа, «Дайшалхы[…] даһа» агитаторнууд гаргажа […] юм.

АЖАЛАЙ БААТАР ТУХАЙ ХӨӨРӨӨН

ХҮДЭЛМЭРИШЭН — ИНЖЕНЕР

Урдань шубуу үүсэлдэг цехэй ехэнхи ажал гараар лэ хэгдэдэг һэн. Халаанай дүүрэхэ тээшэ хүдэлмэришэд эсэжэ, зарим нэгэ таладаа голодоһо гаргадагшье байһан. Улаан-Үдын Ленинэй орденто мяха-консервын комбинадай слесарь, бэрхэ урлан нарижуулагша, ухаалан зохёогшо Владимир Иванович Немочин энэ бүгэдые анхаралтайгаар хаража байгаа. Шэнэ оньһон түхеэрэлгэ зохёожо, хүндэ хүдэлмэри оньһожоруулха гэжэ шэбшэһээр үнинэй һэн. Тиимэһээл Владимир Иванович сүлөө сагтаа иишэ ерэжэ, хүдэлмэришэдтэй хөөрэлдэдэг, һанал бодолоо хубаалдадаг һэн. Удаань шэнэ оньһон түхеэрэлгэ зохёохо гэһэн бодолоо тус цехэй начальнигта, технологто хөөрэхэдэнь, тэдэнэр ехэл гайхаһан янзатайгаар:

— Хаанашье шубуунай мяха иигэжэ болбосоруулна бэшэ гү? Теэд та юу дурадхаха байна гээшэбта? — гэжэ гайхан харюусаба. Теэд Владимир Иванович һанаһан юумэеэ орхидоггүй хүн ха юм. Тэрэ сүлөө сагтаа шэнэ оньһон түхеэрэлгын чертёж бэлдэһэн байгаа. Цехэй начальнигта тэрэнээ харуулжа, үйлэдбэридэ шэнэ оньһон түхеэрэлгын ашаг олзо асарха арга боломжын тон ехэ байһаниень ойлгуулжа үгөө. Цехэй болон комбинадай хүтэлбэрилэгшэд, инженерно-техническэ мэргэжэлтэд урлан нарижуулагшын, ухаалан зохёогшын дурадхалаар һонирхожо эхилбэд. Тиигэжэ тэрэнэй дурадхалые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ гэһэн шиидхэбэри абтаа бэлэй.

Владимир Иванович Немочин бүхэли үдэрөө комбинат соогоо үнгэргэдэг болобо. Үдэшэ орой гэртээ ерэжэ нойрсоод, үглөө хамагһаа эртэ ажалдаа яараха. Надя һамганиинь ехэл гомдоһон янзатайгаар: — Хамаг хүнүүд ажалаа дүүргэһээр бүлэдөө яараха. Харин ши бүхэли үдэрөөрөө комбинат соогоо байнаш. Гэр бүлэдөөшье туһалнагүйш, — гэжэ уйлаганан байжа хэлэбэ. Владимир Иванович һамганиин иигэжэ хэлэхэ юм гэжэ заяандаашье хүлеэгээгүй байһан туладаа:

— Надя, юугээ шашана гээшэбши даа. Бишни хүдэлмэришэдтэ һайн юумэ хэжэ, ажал хүдэлмэриень хүнгэлхэ гэжэ оролдоноб. Мүнөө тон харюусалгатай саг хүрэжэ ерээд байна. Шубуу үүсэлхэ оньһон түхеэрэлгэеэ һаядаа ашаглалгада тушаахамнай, — гэжэ Надидаа ойлгуулхые хүсэнэ.

Нээрээшье энэ орёо нарин түхеэрэлгэ зохёожо, ашаглалгада тушаахын тула хэды ехэ тэсэбэри, бэлиг шадабари хэрэгтэй байгаа гээшэб. Түрүүн дээрээ багахан юумэнһээ болоод эбдэршэхэ. Зарим нэгэн найдажа ядангяар «юрэдөө гараараашье энэ хүдэлмэреэ бүтээһэмнай дээрэ, бэшэ гү» гэлдэхэ.

Владимир Иванович Немочин шэнэ түхеэрэлгэеэ хүсэндэнь оруулжа шадаа һэн. Мүнөө тэрэнэй зохёоһон оньһон техникын хүсөөр үүсэлэгдэжэ консервын заводто эльгээгдэдэг болоо. Зургаан эрэшүүлэй хэдэг ажалые мүнөө гансахан эхэнэр бүтээжэрхинэ. Иимэ оньһон түхеэрэлгэ зохёоһон слесарь олоной магтаалда хүртөө һэн.

Владимир Иванович ганса энэ түхеэрэлгэ зохёожо, үйлэдбэридэ тушааһан бэшэ ааб даа. Ганса наймадахи табан жэлэй туршада урлан нарижуулгын, ухаалан зохёолгын арбан найман дурадхал үйлэдбэридөө нэбтэрүүлжэ, хэдэн мянган түхэригэй арьбалалта хэһэн байха юм. Теэд тэрэ хэһэнээрээ һанаагаа заһаад ябадаг бэшэ. Комбинадайнгаа завод болон цехүүд соохи гараар хэгдэдэг хүдэлмэри сүм оньһожоруулха гэһэн һайн һайхан хүсэл зорилго урдаа табидаг.

— Хүнэй һара дээгүүр хэмэл станцинуудые ябуулжа байхада, яагаад бидэ бар хүсөөр ажал хэжэ байха гээшэбибди. Хүн бүхэн ажал хүдэлмэреэ оньһожоруулхын тула бодомжолжо, шэнэ онол арга үйлэдбэридөө нэбтэрүүлхэ ёһотой бшуу даа. Тиигэжэ бидэнэр ажалайнгаа бүтээсые дээшэлүүлжэ, һайн шанартай продукци ехээр бүтээн гаргадаг болохобди, — гэжэ хамта хүдэлдэг нүхэдтөө хэлэдэг.

Зүб лэ юумэ хэлэнэ даа. Тэрэ хаанашье ябахадаа ажал хүдэлмэри, шэнэ оньһон түхеэрэлгэ яагаад зохёохо тухайгаа бодомжолжо ябадаг.

Консервын баанхада мяха хэхэнь хүшэр һэн. Хэдэн олон басагад конвейерэй дэргэдэ зогсожо, баанханууд соо мяха шэгнэжэ хэдэг бэлэй. Иигэжэ хүдэлхэдэ нобшо, удаан, хашартайшье байгаа. Энэ хүдэлмэри оньһожоруулха гэһэн зорилго Владимир Иванович урдаа табиба. Баһал үдэр, һүниие илгангүй хүдэлжэ, шэнэ түхеэрэлгэ зохёогоод, туршалга хэжэ үзэбэ. Шэнэ түхеэрэлгэ туршахадань, хүдэлмэришэд олоороо сугларбад. Тэрэнэй хүдэлжэ захалхадань, ехэл һонирхожо харанад. Теэд мяхан зарим баанханууд соо ехээр, заримандань багаар хэгдэжэ, муугаар хаагдадаг байба. Шэнэ түхеэрэлгын иимэ муугаар хүдэлхыень хүдэлмэришэд харахадаа урмаа хуҳарһан янзатайнууд.

— Нүхэр! Хэрэггүй юумэн дээрэ миин сагаа һалгаажа байнаш. Эндэ шинии хабаадаха ямар хэрэг гээшэб! Комбинадтамнай конструктор, инженер, механигууд гэжэ бии ха юм, — гэжэ сэхэ рууһь хэлэбэд.

Теэд Владимир Иванович эдэ үгэнүүдһээ урмаа хухараагүй. Бури зоригжожо, шэнэ оньһон түхеэрэлгынгээ дутуу дунданууднень усадхажа ороо бэлэй. Уданшьегүй туршалга дахин хэжэ үзэбэд. Энэ туршалга хамаг юумэ хуу шиидхэхэ байгаа. Хэрбээ һайнаар хүдэлөө һаа, хэдэн арбаад хүдэлмэришэд энэ ажалһаа сүлөөлэгдэхэ. Үгы гэбэл хэдэн олон үдэр соо хэһэн юумэнииинь хуу баран хиидэ һалашаха.

Владимир Иванович бусадһаа ехээр лэ яарана. Байд гээд лэ гарайнгаа саг хаража, түхеэрэлгынгээ деталь бүхэниинь шалгажа үзэхэ юм. Тиигэһээршье шэнэ автомат хүдэлгэхэ гэһэн команда үгтэбэ. Баанханууд хойно хойноһоо һубаряад ерэжэл байна. Баанханууд соо адляар автомат мяха хэжэ, бүхөөр хаагаад сааашань ябуулна. Бүхэли халаан соо нэгэшье голодоһон гараагүй. Тоолоод үзэхэдэнь, аяар 38 мянган баанха соо мяхан хэгдэһэн байба.

Владимир Иванович Немочин дулаахананаар энеэбхилжэ байба. Тиингшьегүй яаха гээшэб. Һанаһан, хүсэһөн хэрэгээ бодото дээрэнь бэелүүлжэ шадаа. Бүхы бэрхэшээлнүүдые илажа гараа. Хүдэлмэришэ нүхэдынь баяр баясхалантайгаар тэрэниие тэбэрихэ юм. Һаяшаг тэрээндэ этигэжэ ядаһан хэбэртэйгээр үгэ хэлэһэн зариман, тээ саанахана яахаяашье ядан энеэбхилэлдэжэ байха юм. Илалта тиимэ бэлэхэнээр туйлагдадаггүй. Өөрынгөө шадал хүсэндэ этигэһэн хүн лэ илалта туйлажа, һанал бодолоо сүм бэелүүлжэ шададаг гээшэ. Владимир Иванович эгээл тиимэ хүнүүдэй нэгэниинь ха юм. Тэрэ гансаараа бэшэ. Ямар нэгэ юумэ хэхэ гэжэ шиидээ һаа, нүхэдтэйгөө, инженерно-техническэ мэргэжэлтэдтэй һайса хөөрэлдөөд, ажалаа эхилдэг заншалтай. Эхилһэн юумэеэ хүсэндэнь хүргэжэл һаладаг хүн. Урлан нарижуулгын, ухаалан зохёолгын дурадхалнуудые гансаараа оруулха гэжэ тэрэ оролдодоггүй. Заал һаа бэедээ хүниие татаһан байха. Михаил Таракановский цехтэнь слесареэр хүдэлхэ гэжэ ерэбэ. Владимир Иванович тэрээнтэй хөөрэлдэхэдөө хамтын хүсөөр оньһон түхеэрэлгэ хэхэ дурадхал оруулая гээд хэлэбэ. Залуу хүдэлмэришэнэй этигэжэ ядангяар урдаһаань сэхэ хараад байхадань, тэрэ дулаахананаар энеэбхилэн:

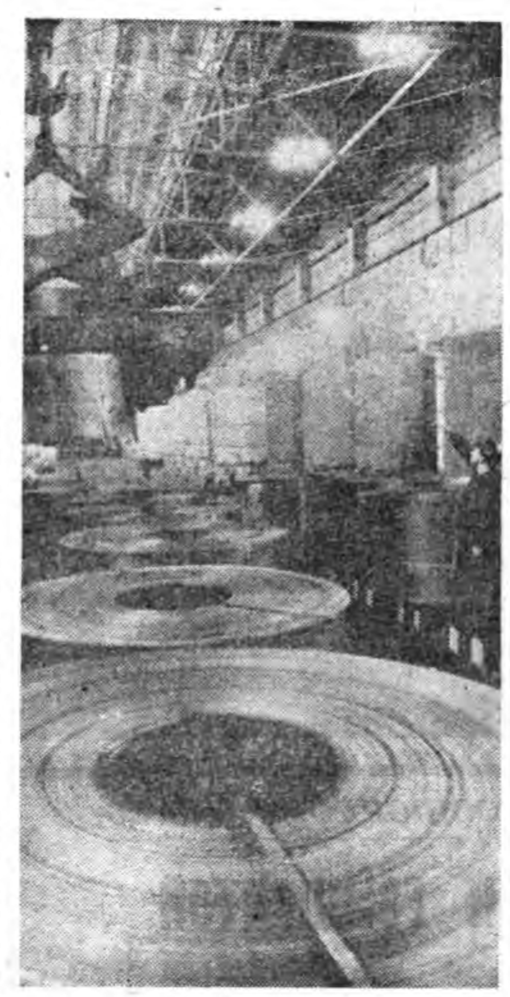
— Үнэн зүрхэнһөө хэлэнэб, — гэбэ. Тэрэ гэһээр Михаил Владимир Ивановичтай сүг урлан нарижуулгын, ухаалан зохёолгын хэдэн олон дурадхалнуудые үйлэдбэридөө нэбтэрүүлһэн юм. Ажал хүдэлмэри оньһожоруулха энэ шухала хэрэгтэ залуушуулые олоор хабаадуулха гэжэ ехэ оролдолго гаргадагынь дэмыл хэрэг бэшэ ааб даа.

Гушан жэлдэ Улаан-Үдын Ленинэй орденто мяха-консервын комбинадта тэрэ слесареэр хүдэлжэ, нилээд дүй дүршэлтэй болоһон. Шэнэ оньһон түхеэрэлгэнүүдэй дурадхал үйлэдбэридөө олоор нэбтэрүүлжэ, ажалай бүтээсые горитойхоноор дээшэлүүлжэ, хэдэн мянган түхэригэй алмалта хэһэн байна. Тэрэ токарна, фрезерно станогууд дээрэ тэгшэ һайнаар хүдэлдэг, гагнууришье хэдэг алтан гартай хүн. Бүхы хүсэ шадалаа, бэлигээ ажал хүдэлмэридөө зорюулжа, түргэнөөр, һайн шанартай продукци бүтээн гаргаха гэжэ эрмэлзэжэ ябадаг. Тиимэһээл эрхим һайнаар ажаллаха мүртөө хүдэлмэришэдэйнгөө ажал хүнгэдхэхэ хэрэгтэ гол анхарал табина ха юм. Тэрэнэй ажалайнь амжалтануудые хамта хүдэлдэг нүхэдынь үндэрөөр сэгнэжэ, СССР-эй Верховно Соведэй депутадаар һунгаһан байна. Дүрбэн жэл соо засаг түрын дээдын зургаанай гэшүүн ябахадаа тэрэнэй хэһэн юумэ ехэл ааб даа. Хаанашье ябахадаа тэрэ эдэбхи үүсхэл гаргадаг, хүн зондо ашатай туһатай юумэ хэжэ, баяр баясхалан асарха гэжэ эрмэлзэдэг.

Тэрэ үдэр бүри түрэл комбинат тээшээ ярадаг. Хамагһаа эртэ ажалдаа ерээд, эгээл һүүлдэ гэртээ бусадаг заншалтай. Хамаг юумэ ээн ёһоор анхаран хаража, хаана бар хүсөөр ажал хэгдэнэб, тэрэниие оньһожоруулха гэһэн зорилго урдаа табидаг, һайн һайхан хүсэл эрмэлзэлтэй юм. Олон жэл соо оролдосотой һайнаар хүдэлжэ байһанайнь түлөө юрын хүдэлмэришэн, коммунист Владимир Иванович Немочиндо Социалис Ажалай Геройн үндэр нэрэ зэргэ һаяхан олгогдоо.

Гүрэн түрынгөө дээдын хайрада хүртэһэн хүдэлмэришэн буришье габшагайгаар хүдэлжэ, шэнэ табан жэлэйнгээ даабари болзорһоонь урид дүүргэхээр уялга абанхай.

Г. ХАРЧЕНКО.



ВОЛОГОД[…] ОБЛАСТЬ. Ч[…] **вецкэ металлу[…] ска завод орон[…] томобиль бүтэ[…] предприятину[…] ехэ металл […] юм. Эндэ х[…] лагдаһан […] ороной нютаг […] дэ мэдээжэ […] хой. Тиихэдэ […] саанахи 20 г[…] худалдагдана. […] нэй тоодо […] Итали, Ф[…] Швеци оролсо[…]**

Мүнөө эндэ[…] таллургнууд […] ско автомоби[…] тээлгын завод[…] ра бүри 5000 […] булад эльгээн[…]

ЗУРАГ Д[…] заводой нэгэ […] соо.

ТАСС[…] фотохро[…]

ҺАХАЛИДА ТУГУУД ДАЛБАН[…]

Республикымнай зүгын совхозууд һү тушааха хахад жэлэйнгээ түсэб 136 процент дүүргэбэ. Тиин гүрэнэй һүнэй заводто тэдэнэр түсэбһөө гадуур 2258 центнер һү тушааба.

Зүгы харадаг бүхы совхозуудай дундаһаа Хурамхаанай аймагай Һахалиин совхоз жэлэй түрүүшын зургаан һарын турша соо 1530 центнер һү тушааха байһан һаа, 3125 центнер тушаажа, түсэбөө хоёр дахин үлүүлэн дүүргээ. Тус ажахы һү һаалгаар республикын зүгын совхозуудай, мүн аймаг соогоо эрхимлээ. Гэхэ зуура, мяха үйлэдбэрилгээр энэ совхоз мүн лэ һайн дүн туйлажа, КПСС-эй Хурамхаанай райкомой, аймгүйсэдкомой болон зүгын ажахын трестын дамжуулгын Улаан туг болон мүнгэн шанда хүртэбэ.

Тус совхозой малшад нёдондоной 6 һара соо үнеэн бүриһөө 661 литр һү һааһан һаа, мүнөө жэлэй энэ үе соо 957-е фуражна үнеэнһээ һаагаа. Ехэ һүнэй түлөө үдэр, һүнигүй оролдожо ябаһан табан жэлэй түрүүшүүлые нэрлэхэдэ, В. Меншикова, эгэшэ дүү Любовникованар, В. Доржиева, В. Соломинская болон буса[…] лоно.

Байгша онойнгоо бүхы ар[…] ломжые хаража үзөөд, со[…] малшад социалис шэнэ […] абаа. Нёдондоной хугасаа со[…] һан бүхы һүнэйнгөө шэнээ[…] дукци августын 15 болото[…] лэдбэрилхэ, энэ жэлэй түсэ[…] тябриин 1-дэ дүүргэхэ, һ[…] нэгэ үнеэнһээ 500 литр һ[…] дондонойхиһоо ехээр һааха […] уялга соонь хэлэгдэнхэй.

Б. ДОРЖИ[…]
зүгын совхозуудай трест[…] главна зоотех[…]

КПСС-эй XXIV съездын материал тухай хөөрэлдөөн

АРАД ЗОНОЙ БАЯН ДЭЛГЭР БАЙДАЛАЙ ХҮГЖЭЛТЭ[…]

Совет хүн зоной байдалые улам һайжаруулга — юһэдэхи табан жэлэй гол зорилго байхаһаа гадна, мүн ороной ажахые холын хараатайгаар саашадань хүгжөөхэ гол шэглэл болохо гэжэ манай партиин Центральна Комитет бодомжолно. Энээн тушаа КПСС-эй XXIV съезд дээрэ Л. И. Брежневэй элидхэл соо тон тодорхойгоор иигэжэ хэлэгдэнхэй: «Партимнай иимэ шэглэл баримталхадаа, хүн зоной ажаһуудалай, соёлой эрилтэнүүдые бүри түгэс хангалга — социалис ниитын үйлэдбэриин эгээн дээдэ зорилго мүн гэһэн ойлгомжые хүтэлбэри болгоно.

Коммунис парти, Советскэ правительство Совет гүрэнэй тогтоһон сагһаа хойшо энэ шухала зорилгодо онсо анхарал хандуулдаг, арад зоной эрилтэнүүдые хангахын тула арга боломжынгоо хүрэхысэ эршэмтэй алхамуудые хэдэг байгаа. Гэхэ зуура зарим ушар шалтагаануудһаа болоод, арад зоной эрилтэнүүдые хангаха арга боломжын манай гүрэндэ үшөөл дутамаг байһаниинь мэдээжэ.

Ажалшан арадта Совет засагай юу олгоһые гүйсэд дүүрэн ойлгохын тула, гаталһан замаа дахин дахин хаража үзэхэ шухала. Арад зоной байдалые улам һайжаруулха зорилгын анхан табигдаха үедэ манай ороной ажалшадай байдал, ажаһуудал ямар һэм гэжэ һанаад үзэе.

Дэлхэйн түрүүшын дайнай урдахана промышленна үйлэдбэриин талаар, национальна доходой хүн зондо хүртэсын талаар, машина, техникэ хэрэглэлгын ба ажалай бүтээсын хэмжээгээр США, Англи, Германи мэтын гүрэнүүдһээ хаанта Росси холо гээгдэжэ ябаһан юм.

Россида түмэр хэрэглэлгын хэмжээнэй бирагүй байһан ушарые гээгдэнги байдалайнь гэршэ гэжэ зааха зуураа, 1913 ондо В. И. Ленин иигэжэ бэшээ һэн:

«Тарянашадай сүлөөлэгдэһэн сагһаа хойшо табяад жэлэй үнгэрөөд байхада, Россида түмэр хэрэглэлгэ таба дахин нэмээ, гэбэшье Росси даншье гээгдэнги орон байһан зандаа. Үгытэй ядуу, барга харанхынь гайхамаар. Үйлэдбэриин мүнөөнэй зэр зэмсэгээр Англиһаа дүрбэ дахин, Германиһаа — таба дахин, Америкэһээ арба дахин муугаар хангагданги байһаар».

1905 оной революци хүдэлмэришэн ангиин байдалай заһаралгада горитой нүлөө үзүүлээ, гэбэшье хүдэлмэришэдэй салин хүлһэн мүртэй дээшэлээгүй гэжэ В. И. Ленин заагаа һэн. «Россин хүдэлмэришэдэй салин хүлһэн ба капиталистнуудай олзо доход» гэһэн статья соогоо В. И. Ленин һонирхолтой тоо, баримтануудые дурдаһан юм. Фабрика, заводуудай хүдэлмэришэдэй салин хүлһэн 1908 ондо дунда зэргээр һарын 20,5 түхэриг болодог байба. Энэнь хүдэлмэришэдэй эдихэ, ууха эгээл гол зүйлнүүдээ худалдан абахадань хүрэдэггүй байгаа. Салингайнь табанай нэгэ хуби гэр байрын, түлеэ залһанай, гэрэлэй түлөөһэндэ гарадаг байһан. Иимэ бага салингһаань элдэб эсын даралтануудые, янза бүриин яла түлэгдэдэг һэн. 1908 ондо ялын хэмжээн 433 мянган түхэриг, 1910 ондо — 545 мянган түхэриг, 1912 ондо — 697 мянган түхэригтэ хүрөө һэн гэдэг. Хүдэлмэриин үдэр 9—11 час үргэлжэлдэг байһан. Хүдэлмэригүйшүүлэй тоо жэлһээ жэлдэ олошоржо эхилээ.

Хүдэлмэришэд гэр байрын талаар айхабтар хүндэ байдалтай байһан юм. 1908 ондо Петроградай хүдэлмэришэдэй дунда хэгдэһэн шалгалтын дүнгөөр, ганса бэе хүдэлмэришэдэй аяар 70 процентнь хоёроороо нэгэ шэрээ эзэлдэг байба. Тиихэдээ бүлэтэй хүдэлмэришэдэй хахадынь нэгэ шэрээ эзэлдэг гү, али таһалгын хахад соо байрлаха баатай болодог байгаа.

Тарянашадай байдал бүришье хүшэр хүндэ байгаа. Газаргүйдэхэһөө гадна, олон янзын алба татабари түлэдэг, тиигээд бүлэеэ тэдхэхэ аргагүй болодог һэн.

Соёл гэгээрэл гээшые ажалша зон мэдэдэггүй бэлэй. Ажалша хүнүүдэй элүүр энхые хамгаалха асуудалда ямаршье анхарал хандуулагдадаггүй байһан.

Иимэрхүүл байдалтай Россин хизааргүй уужам дэбисхэр дээрэ Коммунис парти. Совет гүрэн шэнэ байдалай үндэһэ һуури табиһан, арад зоной ажаһуудал һайжаруулха зорилготой асари ехэ хүдэлмэри эхилһэн түүхэтэй.

Манай орон тиигэжэ арадайнгаа ажахые хүгжөөхэдөө, гадаадын техническэ болон экономическа туһаламжада огто түшэглөөгүй гэжэ онсолон тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Манай арадай ажахыда дэлхэйн хоёрдохи дайнай тохёолдуулһан хэмжээлэшэгүй ехэ гарза гай, һүйдхэл хохидолые мартажа болохогүй. Энэ дайнда манай арад 20 миллион хүнөө алдаа. Гитлеровецүүд 1710 хото ба городой түхэлтэй тосхонуудыемнай, 70 мянга гаран хүдөө тосхонууд, промышленна 32 мянган предприяти, 48 мянган колхоз болон 1876 совхозыемнай һандаргаһан юм. Тус дайн Советскэ Союзые 2 триллион 600 миллиард түхэригэй (хуушан мүнгөөр) гарзада оруулаа. Ажахын, соёлой байгуулалтаар манай ороной 23 шахуу жэлэй туршада туйлаһан амжалтын үрэ дүн үгы хэгдэһэн, тиин дайнда, тэрэнэй хойшолонгуудые усадхалгада 20 шахуу жэл зорюулагдаһан байна. Совет арадай дабаһан агуу замые зүбөөр сэгнэхэ, амжалтануудыень тэмдэглэхэ зуураа, дайнай ушаруулһан һаад тойбые мартажа яашье болохогүй.

Совет арад экономико болон соёлоо Коммунис партиингаа хүтэлбэри доро хүгжөөхэдөө, һүүлэй жэлнүүдтэ гайхамшаг амжалтануудые туйлаа. Тиин энэ амжалтын үндэһөөр арад зонойнгоо байдалые саг үргэлжэ дээшэлүүлжэ байха аргатай болоо бшуу.

Партимнай эгээ мүнөө үедэ совет зоной байдал саашадань эрид һайжаруулха боломжонуудай бии болоһые анхаралдаа абажа, арад түмэнэй байдал улам һайжаруулха зорилготой шэглэлые онсолон баримталжа байна. Нүгөө талаһаа, арад зоной ажабайдалай хэмжээе улам дээшэлүүлхэ гээшэ ажахын ургалтын шухала нүхэсэлынь, үйлэдбэриин хурдан түргэн хүгжэхэ үндэһэниинь болоно.

Эдлэл хэрэглэлэй ба сэдьхэл бодолой талаһаань ажалшадые урмашуулха хэрэгые гансаарайнь лэ һайжаруулха гэнэ бэшэбди. Юуб гэхэдэ, ажалшадай байдалай улам һайжаралга тэдэнэй оюун ухаанай саашадаа хүгжэлгэтэй, совет зоной ухаалан зохёохы, урлан бүтээхэ хэшээл оролдолгын дэбжэлгэтэй сэхэ холбоотой. Общественэ үйлэдбэрилгын гол хүсэнэй хүгжэлтэ һүүлэй һүүлдэ эдэл баримтануудһаа сэхэ дулдыдадаг шуу.

Энэ зорилгоор манай парти ямар хэмжээ ябуулгануудые хараалаанхайб гээд хаража үзэе.

Социализмын гол шухала илалтануудай нэгэн гэбэл, ажаллаха бодото эрхын манай ороной хүн зондо олгогдоһон ушар мүн гэжэ һайн мэдэнэбди.

Совет засагай туйлаһан бүхэдэлхэйн-түүхэтэ удха шанартай энэ амжалта тушаа тогтохо зуураа, М. И. Калинин иигэжэ бэшээ һэн:

«Ажабайдалай һайжарһанай эгээн шухала шэнжэ тэмдэгынь юуб гэхэдэ, ерээдүйнгөө түлөө мүнөө хүдэлмэришэ хүн һанаагаа зобохоёо, үглөөдэр ажалгүй үлэшэнэ аа гүб гэжэ айхаяа болёо бшуу. Хаанта засагай үедэ ажалгүй үлэшэхэһөө хүдэлмэришэд ямараар айдаг, һанаагаа зободог байгаа гээшэб гэжэ мүнөө манай залуу, дунда үеын хүдэлмэришэд ой ухаандаашье оруулдаггүй ёһотой даа».

Ажаллаха эрхэ гээшэ үглөөдэрые сэдьхэл дүүрэнээр угтаха арга олгохоһоо гадна, экономическа гүн ехэ удха шанартай юм. Энэ эрхын ашаар гэр бүлэеэ найдамтайгаар хангаха боломжо олдоно, мүн ажал, мэргэжэл шэлэн хүдэлхэ арга нүхэсэл бии болоно.

Ажаллаха оршон байдалай үндэһөөрөө хубилалга, ниитын хоол бэлдэдэг эмхинүүдэй, хүүгэдэй саад, яслинуудай улам олошоролго ниитын үйлэдбэридэ эхэнэрнүүдые олоорнь хабаадуулха арга олгоо.

1897 оной мэдээгээр, бусадта хүлһөөр хүдэлдэг бүхы эхэнэрнүүдэй 55 процентнь баяшуулай гэр тойроной ажал хэдэг һууһаншад, 25 процентнь хүдөөгэй нюдарган баяшуулай хүлһэншэд, 13 процентнь — предприятинуудай хүдэлмэришэд байһан һаа, элүүрые хамгаалгада, арадай гэгээрэлэй зургаанuудта миил 3 процентнь хүдэлдэг байһан һаа, харин түсэбтэ совет түрүүшын табан жэлэй хугасаа соо энэнь эрид хубилаа һэн. Арадай ажахыда эхэнэрнүүдэй дүүргэдэг үүргэ жэлһээ жэлдэ дээшэлээд, мүнөө 50 гаран процентдэ хүрөө. Промышленностьдахи бүхы ажалай 48 шахуу процентые эхэнэрнүүд бүтээнэ.

Коммунис парти, социалис гүрэмнай, ажаллаха арга боломжо эрид һайжаруулха, тэрэниие усал аюулгүй болгохо, хүнгэдхэхэ, болбосорол дээшэлүүлхэ, ухаалан зохёохы шэнжэтэй болгохын тула саг үргэлжэ шэнэ шэнэ хэмжээнүүдые абажа байдаг юм.

Бури түрүүшын табан жэлэй үеэр Совет орон дотор 7 часай ажалай үдэр хуулита болгогдон нэбтэрүүлэгдээ һэн. Имагтал дэлхэйн хоёрдохи дайнай һүжэрхэдэ, дахинаа 8 часай ажалай үдэртэ орохо баатай бологдоо бэлэй. Арга боломжын бии болон сасуу 7 часай ажалай үдэр тогтоогдоо һааб даа. Мүнөө недели соо табан үдэрынь ажалладаг гурим дэлгэрүүлэгдэжэ, амаралтын хоёр үдэр ажалшадта олгогдонхой.

Тиин мүнөө СССР-тэ 41 часай хэмжээтэй ажалай недели тогтоогдоо. Энээниие 1913 онойхитой жэшэхэдэ, аяар 18 часаар бага болоһон байна. Ажалай үдэр болон ажалай неделиин хороогдобошье, ажалшадай салин хүлһэн хуушан хэбээрээ үлөө.

Совет зоной байдалай улам һайжарһанай нэгэ шухала шэнжэ тэмдэгынь юуб гэхэдэ, ажалшадай бодото олзо доходой дээшэлһэн ушар болоно. Бодото олзо доход хадаа хүн бүхэнэй абадаг салин түлбэриһөө, мүн ниитын хэрэглэлэй фондһоо үгтэдэг элдэб хүнгэлэлтэнүүдһээ бүридэдэгынь мэдээжэ.

Ажалшадай бодото олзо доход нэн түрүүн национальна доходой юрэнхы хэмжээнһээ, тэрэнэй хубааралһаа сэхэ дулдыда[…] Манай ороной национал[…] дые 1965 онойхитой ж[…] 1970 ондо 41 процентээр […] һэн байгаа. Тэрэнэй жэл[…] дунда жэшээнэй ургалта[…] — 1965 онуудайхиһаа […] ехэ.

Шэнэ табан жэлдэ СССР[…] циональна доходые 37—[…] центээр дээшэлүүлхэ гэж[…] лагданхай. Тэрэнэй 80 […] процентнь ажалай бүтээс[…] лүүлһэнэй ашаар туйлагд[…]

Социализмын үедэ хү[…] хэрэглэмжэ хангаха го[…] гэхэ гү, али ажалшадай […] олзын дээшэлхэ гол үнд[…] ажалай түлөөһэн болоно.

Юһэдэхи табан жэл соо […] түлөөһэ дээшэлүүлһэнэй ү[…] ажалшадай мүнгэн олз[…] ехэ болгохо хэмжээнүүд ха[…] даа. Тиихэдээ арад зоно[…] олзынь ургалтын дүрбэн[…] хубинь ажалай түлөөһэнэй […] һэнэй ашаар лэ туйлагда[…]

Табан жэлэй туршада […] ришэд болон алба хаагша[…] лин хүлһэнэй доодо заха[…] 70 түхэригтэ хүргэгдөө. П[…] ленность, транспорт болон[…] бэриин бусад һалбар[…] ажалладаг аад, дунда зэр[…] лин абадаг хүдэлмэри[…] ажалай түлөөһэн дээшэлү[…] юм. Хүдөө ажахын меха[…] нуудта үгтэдэг ажалай түл[…] сэн нэмээгдэхэ. Багшанар,[…] нууд, элүүрые хамгаалдаг[…] хүдэлмэрилэгшэдэй. тэрэшэ[…] рим мэргэжэлтэдэй салин […] ехэ болохо. Уралда, […] хойто захын районуудта, […] Зүүн Сибирьтэ, Казахстан[…] да зүгэйнь районуудһаа б[…] Алас-Дурнын зарим нюта[…] ажалладаг хүн зоной салин […]

БУРЯАД ЛИТЕРАТУРЫН АЛХАМУУД

Һүүлэй табан жэлэй хугасаада буряад литературада шэнэ зохёолнууд яһала олоор нэмээ. Тэрэнние юун гэршэлнэб гэбэл. Буряадай номой хэблэл нютагайнгаа уран зохёолшодой бэшэһэн 150 гаран ном гаргаһан байха юм. Гэхэтэй хамта буряад уран зохёолшодой номууд ондоо хэблэлээршье олоор гарадаг болонги. Жэшээлхэдэ, А. Бальбуров, М. Степанов, Ц-Б. Бадмаев, Д. Улзытуев, Н. Дамдинов, Ц. Шагжин, Ч. Намжилов болон бусадай номууд Москвада, Советскэ Союзай ондоошье хотонуудта хэблэгдээ.

Үнгэрһэн хугасаада Буряадай литературада дэмбэрэлтэ үйлэ хэрэгүүд яһала болоо. Хүдөө нютагуудта литература, искусствын долоон хоногуудые үнгэргэхэ гээшэ заншалта һайндэр шахуу болонхой. Тиихэдэ литература, искусствын талаар республиканска шан тогтоогдожо, Н. Дамдиновай «Минии багша — Ленин» гэжэ поэмэ, И. Калашниковай «Разрыв-трава» гэжэ роман түрүүшын шанда хүртөө бэлэй.

Буряадай литература бусад совет үндэһэ яһатанай эбтэй эетэй бүлэ соо хүгжэн һалбарна бшуу. Олон ондоо хэлэн дээрэ бэшэгдэдэгшье, һаа, совет литература заншал нэгэтэй ха юм.

Буряад уран зохёолой алишье талань хүгжэнэ. Гэхэ зуура прозын хүгжэлтэ булюушаг гээшэ ха гэжэ һанахаар. Жэшээнь, һүүлэй табан жэл соо иимэ номууд гараа гэбэл: Ц. Жимбиевэй «Талын харгы». Р. Белоглазовагай «Мойһоной сэсэг» гэжэ романууд. А. Бальбуровай «Бидэ Байгалай саана ажаһуунабди», Ц. Галановай «Мүнхэ хабар», «Өөдэнь шэдэһэн шулуун», Д. Эрдынеевэй «Энэ наһандаа», Б. Мунгоновой «Эдирхэг наһан», «Хара һалхин» гэһэн туужанууд болоно. Гадна хэдэн арбаад һайн рассказууд бэшэгдээ.

Хоёр съезднүүдэй хоорондо Буряадай прозаигууд яһала олон зохёол бэшээ. Тэдэ зохёолнууд соогоо мүнөөдэрэй бодото ажабайдалые үнэн зүбөөр харуулха гэжэ оролдодог, харуулдагшье байна. Олонхи зохёолнууд урда жэлнүүдэйхидэ орходоо уран һайханайнгаа талаар ургаа гэжэ тэмдэглэхээр. Тиихэлээрээ уран зохёолшод өөһэдтөө горитой эрилтэ табижа, шадабарияа улам дээшэлүүлжэ байгаа юм ха гэжэ этигэхээр. Илангаяа мүнөө сагай хүнэй абари зангые зураглажа, уншагшын сохом этигэхээр образ гаргахын тула ажабайдалые үргэнөөр, гүнзэгыгөөр шэнжэлэн шудалха хэрэгтэй болоно ха юм.

Хоёр съезднүүдэй хоорондохи саг соо прозын хажуугаар, мүн баһа поэзи хүгжэлсөө. Н. Дамдиновай «Минии багша — Ленин», Ц-Д. Дондоковагай «Байгалай басаган», «Шулуунууд дуулана», Ц-Б. Бадмаевай «Нара буляалдаан», Ч-Р. Намжиловай «Эхын зүрхэн» болон бусадай шүлэгүүдэй, поэмэнүүдэй номууд буряад поэзиин түүхэдэ горитойхон һуури эзэлнэ бшуу. Тиихэдэ буряад шүлэг хүгжөөхын тула эдэбхитэйгээр хүдэлжэ байдаг ондоошье поэдүүд олон. Тэдэнэй тоодо Ц. Галсанов, Ч. Цыдендамбаев, Д. Жалсараев, Д. Улзытуев, Ш. Нимбуев болон бусадые нэрлэжэ боломоор. Эдэмнай тус тустаа өөрын аялгатай, өөрын нюуртай болоһон поэдүүд!

Буряад поэзиин хүгжэлтын үшөө нэгэ һонин юумэн юуб гэбэл, бишыхан поэмэ, басни, шогтой ёгтотой шүлэгүүд бээ даанги боложо байна. Басни, шогтой ёгтотой шүлэгүүд урда тээнь тон хомор байһан гэжэ мэдээжэ.

Ленин тухай зохёолнууд олоор бии боложо, буряад поэзиин хүгжэлтэдэ яһала горитой үүргэ бэелүүлһэн байха. Н. Дамдиновай «Минии багша — Ленин», Ц. Галсановай «Ленин тухай дуун», Д. Жалсараевай «Баатар тухай домог» гэһэн зохёолнууд буряад литературын жасада орохо аабза.

Һүүлэй үедэ зүжэглэмэл зохёолнууд баһал олошороо. Яһала олон зүжэгүүд бэшэгдэһэн, республикын театрнуудта табигдаһан байха юм. Ц. Шагжинай «Галта джунгли» гэһэн зүжэг вьетнам арадай баатарлиг тэмсэлдэ зорюулагдаһан гэжэ мэдэнэбди. Тиихэдэ бэлигтэ поэт Н. Дамдинов зүжэг бэшэхэ талаар ехэ юумэ хээ. Тэрэнэй зохёоһон «Үнгэрһэн хэрэг», «Доржи Банзаров», «Илалтын дархашуул» гэһэн зүжэгүүдые харагшад ехэ халуунаар угтаа. «Жаргал» гэжэ зүжэг Ц. Галанов табюулаа.

Зүжэглэмэл зохёолнууд соо мүнөөдэрэйшье байдал харуулагдана. Тэрээнһээ гадна түүхэтэ-революционно темэдэ олон зүжэгүүд бэшэгдээ. Зүгөөр драматурги хадаа буряад литературын гээгдэнги талань байһан зандаа.

Тиихэдэ кинодраматурги буряад литературын шэнэ зүйл байна. Һүүлэй үедэ Б. Халзанов «Һүүлшын намналга» гэжэ сценари зохёогоод, Свердловско киностудида өөрөө кино болгон найруулаа.

Хоёр съездын хоорондо буряад литература яһала хүгжөө гэжэ хэлэхэ эрхэтэйбди. Гэбэшье дутагдал тухайдань хэлэнгүй аргагүй. Темынгээ талаар манай литература «уйтан гуталаа үмдэһөөр». Юуб гэхэдэ, ямаршье зохёолоо бэшэхэдээ, уран зохёолшоднай хүдөө ажахын, хүдөөгэй темэдэ «аһадаг» зандаа. Хүдэлмэришэн ангида, интеллигенцидэ зорюулһан зохёол гэхэдэ — нэгэн-хоёр. Прозын талаар Ц. Дамдинжаповай «Галта хүлэгүүд», Б. Мунгоновой «Эдирхэг наһан» гэһэн туужануудһаа ондоо юумэ үгыл! Тиигээдшье хүдөөгэй темэдэ бэшэгдэһэн зохёолнуудые шанарайнгаа талаар хүсэдэггүй.

Зарим зохёолнууд байгуулгынгаа талаар һэбхинүүд, хабаадаһан нюурнууд амиды зоной шэнжэгүй, уһабхи байдаг. Уран зохёолшоднай уран һайханай элдэб арга хүсэд шудалнагүй, эрдэм мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ гэжэ булта оролдоногүй гээшэ аабза.

XXIV съездын шиидхэбэринүүд соо уран зохёолшодой урда ехэ зорилго табяатай. Энэ зорилгые дүүргэлгэдэ Буряад оронойшье уран зохёолшод хубитаяа оруулха бээз.

С. БАЛДАНОВ.
хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат.

Социалис оронуудта

ЭХЭ ОРОНДОО АЖАЛАЙ БЭЛЭГ БАРИНА

ХАНОЙ. Түрүүшынгээ хахад жэлэй түсэб болзорһоонь урид дүүргэһэн тухайгаа Каобанг провинциин «Тьентук» гэжэ туулгайн уурхайн горнягууд хадын малтамалай промышленностиин предприятинуудай дундаһаа эгээн түрүүн мэдээсэбэ. Үнгэрэгшэ жэлэй баһал тэрэ үетэй сасуулбал, дүрбэ дахин ехэ туулга абтаба. Тэндэхи ажалшад энэ жэлэй түрүүшын үдэрһөө хойшо республикын горнягуудай мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлжэ ябана.

Мүн «Хонгай» гэжэ шулуу нүүрһэнэй уурхайн коллектив һайн амжалта туйлан, Эхэ ороноо баясуулба. Хахад жэлэйнгээ даалгабарие тэдэнэр табан һара соо дүүргэбэ.

ҺАЙН ДУРААРАА

ГАВАНА. (ТАСС). Лас-Вильяс провинциин Санта-Клара городтохи Лас-Вильясай түбэй университет — Кубын хуушанай дээдэ һургуулинуудай нэгэниинь шэнэ барилга хэгдэжэ байһан газар болобо. Хуушан барилгануудай хажуугаар һуралсалай шэнэ байранууд шэнээр жэрыжэ баригдаад, мүн хамтын байранууд, кафе тэдэнэнь баригданхай. Лабораторинууд, спортивна талмайнууд, сэсэрлиг ойрын сагта тэдэниие хүрэлхэ юм.

Эндэхи барилгашад — студентнүүд өөһэдөө. Тэдэнэр университедэйнгээ түхэл шарай хубилгаха гэжэ шиидээд, 100—100 хүнһөө бүридэһэн бригада боложо, тэрэ барилга дээрээ ээлжээгээр ажаллана. Бетон зуураха, фундамент һуури шудхаха, гэрэй хана бодхоохо, харгы гаргаха гэхэ мэтын ажалые бүхыдэнь залуу барилгашад өөһэдөө бүтээдэг. Шадамар бэрхээр ажалаа ябуулхадань мэргэжэлтэй мастернууд тэдээндэ туһална.

ЗАЛУУ БАРИЛГАШАД

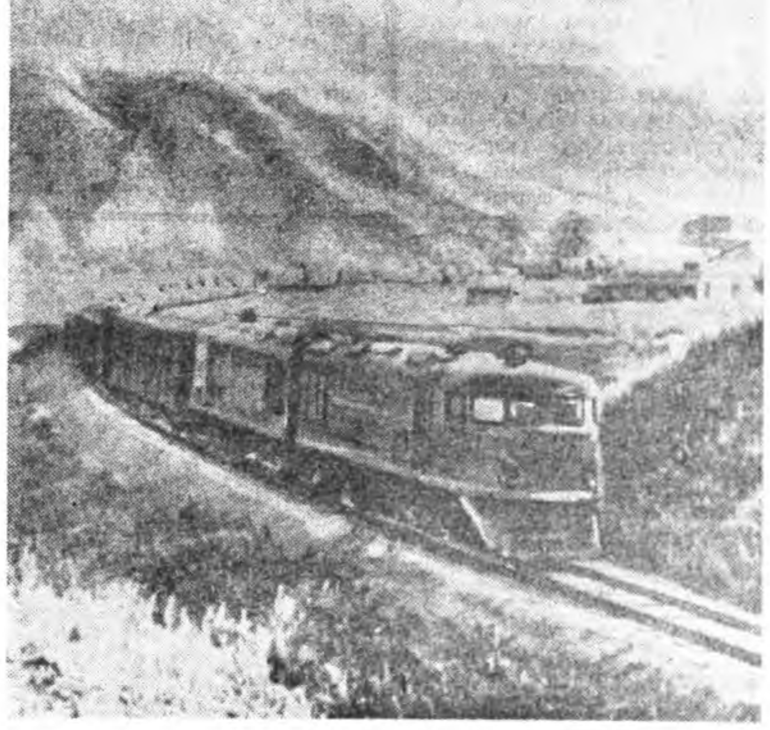
ВАРШАВА. (ТАСС). Гэр байрын барилгын хойноһоо залуушуулай харгалзалга бэелүүлхэ һара эхилбэ. Ажалай һайн дуранай отрядуудта нэгэдэһэн хэдэн мянган хүбүүд, басагад Краков ба Катовицын, Ольштын ба Жешувай, Варшава ба Вроцлавай, арадай Польшын бусад олон городуудтахи барилгада ажаллажа байнад. Тэдэнэрнай хүдэлмэришэд ба студентнүүд, алба хаагшад, аха классуудай һурагшад болоно.

Социалис залуушуулай союзай уряалаар тэдэнэрэй олониинь зунайнгаа амаралтын үедэ барилга дээрэ ажаллаха гэжэ шиидэбэ. 32 мянган хүбүүд, басагад ажаһуудалай гэр бариха хүдэлмэридэ жэлэй дүүрэтэр ябуулагдаха.

ШКОДЫН ОЙН БАЯРТА ЗОРЮУЛАГДАҺАН ТУРБИНА

ПРАГА. (ТАСС). В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ «Шкода» гэһэн машина бүтээлгын комбинадай турбинна завод дээрэ (Ильзень город) 110 киловаттын хүсэтэй ууралай 50-дахи турбина туршагдажа эхилбэ. Тэрэ турбина Зүүн Словакида баригдажа байгаа Воянска электростанцида зорюулагдан бүтээгдэһэн байна.

Шкода гэжэ комбинат ехэ хүсэтэй ууралай турбинануудые гаргадаг Чехословакиин ори ганса предприяти байха юм. 110 мянган киловаттай агрегадһаа гадуур эндэмнай 200 мянган киловаттай турбина бүтээгдэдэг. Республика соо анха түрүүшын 500 мянган киловаттай турбина энэ комбинат дээрэ бүтээгдэжэ байна.



Монголой Арадай Республикын түмэр замай нэгэ участогта. «Монгол улас» гэжэ альбомһоо абтаба.

ЭСЭГЫН ГУРБАН ХҮБҮҮД

Сэлэнгэ мүрэнэй баруун бэедэ амяраа бууса, байдал түхеэржэ, түбхинэшэһэн айлнууд аргагүй олон байба. Манда угтэһэн адресай ёһоор хэрэгтэй хүнөө бэдэрбэбди.

Бенедик Владимир Васильевич «Бурятмежколхозстрой» нэгэдэлэй мехколоннодо жолоошоноор хүдэлдэг хүн.

Ажал хүдэлмэридэ дуратай, бүхы юумэндэ уридша, аха заха хүнүүдые хүндэлдэг хүбүүн бусадһаа уданшьегүй шалгараад орхёо. Хэнэй машина эбдэрнэб — Петиин гү, али Гомбын — хамаагүй Володя хэзээдэшье туһа хүргэдэг. Хэрбээ нүхэдэйнь хэн нэгэнэй гэртэ ямар нэгэн ушарай тохёолдоо һаа, Володиһоо түргэн гүйлгэжэ ерэхэ, туһа хүргэхые оролдохо хүн үсөөн ха. Зон нүхэдэйнгөө түлөө сэдьхэлээ ехэл зободог, жэгтэй һонин хүн. Володя тухай иигэжэ мехколонныи главна инженер, партийна эхин организациин секретарь В. С. Титов хөөрөө һэн.

Багаханһаа даа Володя жолоошон болохые хүсэдэг байгаа. Эсэгэнь түмэр харгыда хүдэлмэрилхэ. Паровоз жолоододог һаа гоёл аад лэ, гансал нэгэ зурууд харгыгаар годироншьегүй ябажал байхань һонигүй шэнги үзэгдэхэ. Машинал ондоо байна даа. Дуратай тээшээ, дуратай скоростёор ябахаш даа. Гүйлгэжэ ябатараа гэнтэ байлгаһан бэеэрээ, номин хүхэ тэнгэри өөдэ хараад, ногоон дээрэ хэбтэшэхэш. Элдэб юумэ толгойдош орохо. Эгээл һайханиинь ажал байха. Тиигэжэ һанахадаа, һуга харайн бодожо, машинаараа урагшаа, ажал тээшээ харайлгахаш.

Володя хүсэһэндөө хүрөө. «Урал-377» маркын мантан томо машина колоннодонь гансахан юм. Шэб шэнэ машиныи абтаад байхада, Володиһоо бэшэ таатай эзэн абаһаар нэрлэгдээгүй һэн. Барилгын материал шэрэһэн Бенедигэй «Урал-377» машиныи ябахые хараһан лэ байхат. Үдэрэйнгөө нормо 130 — 140 процент хүрэтэр тэрэ дүүргэнэ. Олониитын хүдэлмэридэ эдэбхитэй хабаададаг. Ажалай ветеран жолоошон С. И. Карпов, «Бурятмежколхозстрой» нэгэдэлэй түрүүлэгшын орлогшо Н. А. Кульгавый гэгшэд Володиие партида орохыень зууршалһан юм. Тиин үнгэрһэн жэл В. Бенедик Коммунис партиин гэшүүн болоо бэлэй. Партида ороһоноо Володя хэзээшье мартахагүй. Юундэб гэхэдэ, тэрэнэй партида орожо, хүн болоһон жэл агуу багша В. И. Ленинэй 100 жэлэй ойтой тудаа бшуу. Партийна билет ойн баярай медаль хоёр Володиин зүрхэ зэргэ дулаасуулжа эхилээ. Ехэл баяр болоо һэн даа, угаа ехэ!

Долоон тонныи машина, үшөө дүрбэн тонныи прицепээр барилгын горитой материал колхоз, совхозуудта эльгээгдэнэ. Заримдаа хүдөөгэй барилгашадта кран экскаватор, бульдозер гэхэ мэтэнүүд абаашагдана. Хаһа саг соонь хүдөөгөөрхиниие хангаха хэрэгтэй бшуу. Асарагдаһан техникэ ашаглалгада оруулха дээрэнь барилгашадта туһа хүргэхэ үе ерэхэ. Мэдэхэгүй байхада баһа аягүй. Тиимэһээ тэрэ техникэ шудалалсахаш. Хүндэ туһа хүргэхэдөө сэдьхэлээ ханадаг В. Бенедик хабархажа туһалдаг. Тиихэдэнь барилгашадшье тэрээндэ дуратай байдаг. Ондоо жолоошод ерэхэдээ, асарһан зүйлнүүдээ шамдажа буулгаад ябашаха. Тэндэ һүүлээрнь яажашье бай, хамаагүй.

Дүүнэрынь — Пётр Борис хоёр — баһал эндэ хүдэлмэрилдэг. Петинь ахаяа һажаажа, жолоошон болоһон юм. Борис слесареэр хүдэлнэ. Тиихэ зураа шоферой курсада һуралсана. Тэдэнэрэй ахын машинада үхибүүн ябахаһаа дуратайень тэмдэглээ һэмди. Тиимэһээ дүүнэрэйнь машина, техникэдэ дуратайгаар өөдөө болоһониинь гайхалгүй aаб даа.

Үхибүүдээ иигэжэ хүмүүжүүлжэ, хүн зондоо хүндэтэй, ёһотойл хүн болгожо табиһан эхэ, эсэгын жаргал халима, билтарма бшуу.

«Бурятмежколхозстройн» мехколонныи эрхим жолоошон В. В. Бенедик Улаан-Үдын горсоведэй депутадаар һаяхан һунгагдаа. Һунгуулиин 219-дэхи участогаархин Владимир Васильевичта горитой захил үгөө һэн. В. В. Бенедик һунгагшадайнгаа даабари мартахагүйл байха. Тэрэнэй зан абари, һанаа сэдьхэлынь ондоо ха юм. Хүнэй түлөө тэрэнэй оролдохонь дамжаггүй.

В. ТОКТОХОЕВА.







ВОЛГО МҮРЭНЭЙ ЭРЬЕДЭ

ТАТАРАЙ АССР. Казаньһаа ехэшье холо бэшэ, Волго мүрэнэй эрьедэ залуушуулай уласхоорондын «Волга» гэдэг лагерь оршодог. Тэндэ Москваһаа, мүн Ураалһаа, Камчатка болон Сибирьһээ, Башкирай, Татарай автономито республикануудһаа залуушуул амаржа байна. Тэдэнэр катернуудта һуугаад, Волго мүрэнөөр аяншалдаг. Спортивна наадануудта олоороо хабаададаг, залуушуулай үдэшэнүүдые үнгэргэдэг, мүн дурасхаалта газарнуудаар аяншалдаг юм. Мүнөө тус лагерьта Польшоһоо, ГДР, Чехословаки, Венгри болон Франциһаа ерэһэн аяншалагшад амаржа байна.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: «Волга» гэдэг залуушуулай уласхоорондын лагерьта амардаг хүнүүд гоё һайхан гэрнүүдтэ байрладаг. Хоёрдохи зурагтань Свердловско городой турбомоторно заводой токарь, Людмила Сэчик катер дээрэ һуугаад, уһан замаар аяншалжа ябана. Һүүлэй үедэ оронойимнай олохон хизаар, областьнуудһаа залуушуул ерэжэ, эндэ амаржа байна. Эгээл доодо зурагайнь наада талада (зүүн гарһаа) Тюмень городһоо ерэһэн инженер Анатолий Шагнев, Серов городой горняк Евгений Якуценя, Назаров городһоо ерэһэн электрослесарь Сергей Лиханин гэгшэд сүлөөтэй сагтаа шатар, даам наадажа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

ПАРТИИН ЭКОНОМИЧЕСКА ПОЛИТИКЫН ГОЛ ЗОРИЛГО

...дээшэлүүлэгдэхээр хүлеэгдэнэ. Һүни хүдэлдэг хүнүүдэй ажалай түлөөһэн нилээд нэмэхэ.

Эдэ хэмжээ ябуулганууд оронойимнай элдэб районуудта удаа дараалан бэелүүлэгдэхэ, тиихэдээ ажалладаг һалбаринуудынь хараада абтаха байна. Дүн хамта 90 миллион шахуу хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай бодото салин түлһэн нэмэхэ юм.

Хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай салин хүлһые дунда зэргээр 20—22 процент дээшэлүүлхэ, тиин табан жэлэй һүүл болотор 140—149 түхэригтэ хүргэхэ гэжэ КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүд соо хараалагдана.

Арадай ажахын элдэб һалбаринуудта хүдэлдэг зоной ажалай түлөөһые тааруу болгохо, тиихэдээ хүдэлмэрилэгшэдэй ажаллаха арга боломжо, мэргэжэл шадабари хараада абтаха.

Тарифна гуримай дүүргэдэг үүргые ехэ болгохо, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгэдэ хүдэлмэришэдэй өөһэдынь хэшээл оролдолгые урьбадхаха, үйлэдбэриин гаргаша хэмдаруулха, продукциин шанар эрид һайжаруулха хэмжээ ябуулганууд эндэ шухала удха шанартай. Хүдэлмэрилэгшэдые материальна талаарнь урмашуулха жаса байгуулха, тэрэнние хубаарилгын хэрэг гуримшуулха, тиин ажалай эдэбхи дээшэлүүлхэ ёһотойбди.

Колхознигуудай олзо жэлһээ жэлдэ хараа байса нэмэнэ. КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдэй хараалһанай ёһоор, 1971—1975 онуудай туршада колхознигууд нийтынгээ ажахыһаа дунда зэргээр 30—35 процентээр ехэ олзо оруулдаг болохо байна. Тиин колхознигуудай салин хүлһэн дунда зэргээр һарадаа 98 түхэригтэ хүрэхэ юм. Колхозно таряашадай ажалай түлөөһэнэй эршэмтэй түргэн ургаһанай ашаар тэдэнэй бодото олзонь хүдэлмэришэд, алба хаагшадай олзо оршын хэмжээндэ улам дүтэлхэ.

Энээн дээрэһээ төбшэлхэдэ, манай ороной ажалшад олзо оршынгоо ехэнхи хубиие ажалай түлөөһэндэ абаха байна бшуу.

Гүрэнэй урьһаламжын облигацинуудай сэнгые болзорһоонь урид бусаажа эхилхэ гэжэ КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй шиидхэһэн тухай съезд дээрэ, тоосоото элидхэл соо хэлэгдээ һэн. 1974—75 онуудай туршада 2 миллиард түхэригэй облигациин сэн бусаан түлэгдэхэ, удаадахи жэлнүүдтэ бусаалгын хэмжээн нэмэхэ байха. Тиин 1990 он хүрэтэр ажалшадта байгаа бүхы облигацинуудай сэнгые гүрэн бусаахаар хараална. Тиихэдээ урьһаламжануудай мүнгэн анха тогтоогдоһон болзорһоо зургаан жэлээр урид бусаагдажа дүүрэхэ болоно.

Эрдэм гэгээрэл болон элүүрые хамгаалгын хэрэгые хүгжөөлгэдэ, үндэр наһатай гү, али үлбэр болоод, ажаллажа шадахаяа болиһон хүнүүдтэ үгтэхэ тэдхэмжэдэ, мүн залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ зорюулагдан, нийтын хэрэглэлэй фонднуудһаа түлэгдэдэг мүнгэн арад зоной бодото олзо оршые арьбадхадаг найдамтай, шухалашье нүхэсэл болоно. Тэрэшэлэн гэр байрын, санатори болон амаралтын гэрнүүдэй путёвкын түлөөһэ хороохо мэтын элдэб хүнгэлэлтэнүүд баһал бодото олзо дээшэлүүлгэдэ түнштэй нэмэри болодог.

1970 ондо нийтын хэрэглэлэй фонднуудһаа совет зон дүн хамта 64 миллиард түхэриг абаһан байна. Энээниие 1969 онойхитой жэшэхэдэ, 7,3 процентээр ехэ болоо.

Юһэдэхи табан жэлэй туршада түлөөһэгүйгөөр үгтэдэг материальна туһаламжын, мүн нийтын хэрэглэлэй фонднуудһаа арад зоной абадаг мүнгэ зөөриин хэмжээн 40 процентээр дээшэлхэ гэхэ гү, али 1975 ондо 90 миллиард түхэригтэ хүрэхэ байна. Нийтын фонднуудай мүнгэ зөөреэр гүн ехэ удха шанартай хэдэ хэдэн шэнэ хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэ гэжэ хараалагдаа.

Тодорхойлон хэлэбэл, иимэ:

— бүлын гэшүүн бүхэнэйнь 50 түхэриг хүрэхэгүй олзо доходтой байбал, тэдэнэй хүүгэдтэ мүнгэн тэдхэмжэ үгтэхэ;

— үбшэн үхибүү һахиһан хүнүүдэй түлөөһэтэ ажалайнь үдэрнүүдые нэмээхэ. Хүдэлжэ байтараа түрэхэ болоод, амаралтада гараһан эхэнэрнүүдэй ажалайнь стажые хараада абангүй, амаралтыень 100 процентын хэмжээтэйгээр түлэхэ;

— үндэр наһатай боложо гүрэнэй тэдхэмжэдэ гараһан хүдэлмэришэд, алба хаагшадай пенсиин доодо захын хэмжээе үргэхэ;

— колхознигуудай пенсиин доодо захын хэмжээе дээшэлүүлжэ, гүрэнэй тэдхэмжэдэ гараһан хүдэлмэришэд, алба хаагшадай абадаг пенсиин хэм гуримда оруулха;

— эрэмдэг болоһоной тэдхэмжэ абагшадые, мүн тэжээдэг хүнэйнгөө наһа бараһанһаа уламжалан тэдхэмжэ абадаг хүдэлмэришэд, алба хаагшад болон сэрэгэйхидэй бүлэнэрые пенсеэр хангалга һайжаруулха;

— дээдэ, тусхай дунда һургуулинуудта һурадаг студентнүүдэй стипендиин хэмжээе дээшэлүүлхэ, мүн стипенди абагшадай тоое олошоруулха;

— больницанууд болон хотонуудтахи тусхай мэргэжэл олгохо училищинуудай эдеэ хоолой зүйлнүүдтэ гаргашалагдадаг мүнгэнэй хэмжээе дээшэлүүлхэ;

— арад зоной байдал һайжаруулха зорилготой эдэ шэнэ хэмжээ ябуулгануудта, салин хүлһэ нэмээхэ, нийтын хэрэглэлэй фонднуудһаа мүнгэ түлэхэ хэрэгтэ шэнэ табан жэл соо 22 миллиард түхэриг гаргашалагдаха. Энэмнай наймадахи табан жэлэйхиһээ 12 миллиардаар ехэ болохо.

Совет арадай байдалые улам һайжаруулха зорилготой хэмжээ ябуулгануудай дундаһаа ажалшадые гэр байраар хангалга онсо ехэ удха шанартай.

Эдэ хэмжээ ябуулгануудһаа дулдыдан, хото болон хүдөө тосхонуудай газаа шэнжэ түхэл хубилха, гэр байрануудай түхеэрэлгэ һайжарха юм. Городууд, тосхонуудыеногооруулгын, мүн тэдэнэй хоорондохи харилсаанай асуудалнууд шиидхэгдэхэ.

Ажалшадай бодото олзын улам нэмэхын хажуугаар, эд бараануудай элбэгээр үйлэдбэрилэгдэн гарадаг болоһон мүнөө үедэ, арад зоноймнай худалдан абадаг эд бараан мүн лэ хубилан шанаржаха, түхэл янзань һайжарха байһаниинь ойлгосотой.

Худалдаа наймаанай эрьесые түргэдхэлгөөр партиин XXIII съездын хараалһан түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ. Табан жэл соо худалдаа наймаанай юрэнхы хэмжээн 1,5 дахин дээшэлээ. Хубсаһа хунар, телевизор, холодильник, гэрэй эд бараа, мебель худалдалга илангаяа ехээр нэмээ. Мүн эдеэ хоолой тон шухала зүйлнүүд ажалшадта урда урданайхиһаа ехээр худалдагдана.

Тиигэбэшье һаань, ажалшадай хэрэглэдэг зарим эд бараан дуталдаг байһаар. Тиимэһээ худалдан абаха ехэ арга боломжотой болоһон ажалшадай эрилтые хангаха зорилготойгоор эдеэ хоолой зүйл, эд бараа бүри ехээр үйлэдбэрилэн гаргаха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулхыень партийна болон ажахын зургаанууд XXIV съезд уряалһан байна. Тэрэшэлэн арад зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хараадаа абахыень мүн лэ дурадхаа.

Манай парти «А», «Б» гэжэ үйлэдбэриин хоёр гол бүлэгэй ургалтын хэмжээнэй тааралдал тэнсүүрие тодорхойлходоо, Ленин багшынгаа заабарие хүтэлбэри болгон, ороной хүгжэлтын шата бүхэнэй тодорхой эрилтэнүүдые, бодото арга боломжонуудые үндэһэ болгодог.

Оронойимнай бүхы экономикын үргэн далайсатай хүгжэлтэ, арад зоной ажабайдалай һайжаралга хүдөө ажахын хүгжэлтэһөө сэхэ дулдыдадаг гэжэ мэдэнэбди.

Материалнууд ба техникээр хүдөө ажахын хангагдасые улам һайжаруулха, колхоз болон совхозуудай продукци үйлэдбэрилгэ эрид дээшэлүүлхын тула үнгэрөөшэ табан жэлэй турша соо партимнай нилээд ехэ хэмжээ ябуулганууды хараалан бэелүүлһэн байна. Тэрэнэй ашаар хүдөө ажахын бүхы продукциин жэл соохи дунда зэргын хэмжээе долоодохи табан жэлэйхиһээ 21 процентээр нэмээжэ шадаһан байнабди.

Хүдөө ажахыгаа саашадань хүгжөөхэ, бүхы продукциинь жэлэй дунда зэргын хэмжээе 20—22 процентээр дээшэлүүлхэ, тиин эдеэ хоолой зүйлөөр арад зоной улам нэмэжэ байгаа хэрэглэмжые гүйсэд хангаха, мүн промышленностиие түүхэй эдээр хангаха асуудалаар партиин XXIV съезд ехэ хэмжээ ябуулгануудые хараалаа.

Соёл гэгээрэлэйнгээ хүгжэлтөөр Советскэ Союз дэлхэй дээрэ эгээн түрүү һууринуудта гаранхай. Манай гүрэн хүгжэнги капиталис оронуудые студентнүүдэйнгээ (4,6 миллион хүн), эрдэмтэдэйнгээ (930 мянган хүн) тоогоор үнн ахяа.

Совет эрдэм наука айхабтар ехэ амжалтануудые туйлаа. Атомай хүсэ амгалан хэрэгтэ ашаглалгаар, мүн замбуулинай дайдые шэнжэлгээр совет эрдэмтэдэй туйлаһан ехэ амжалтанууд дээрэ хэлэгдэһые эли тодоор гэршэлнэ.

— Манай Буряад ороной экономико болон соёл гэгээрэлэй хүгжэлтэ, ажалшадай байдалайнь саг үргэлжэ һайжаралга — ленинскэ национальна политикын илан мандаһанай гайхамшаг жэшээ мүн.

Республика доторнай промышленна, хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгэ жэлһээ жэлдэ ехэ болоно. Наймадахи табан жэлэй туршада промышленна продукци үйлэдбэрилгэ 64 процентээр, мүн хүдөө ажахын элдэб продукци 22 процентээр нэмэһэн байна.

Табан жэлэй турша соо арадай ажахын элдэб һалбаринуудта хүдэлдэг нилээд олон хүнүүдэй салин хүлһэн дээшэлээ. Энэ хугасаа дотор республикын хамаг ажалшад салин хүлһэн дээрээ 20 процентын нэмэлтэ абадаг болоо. Тиигэһэнэй ашаар 1970 ондо салин хүлһэнэй фонд 1965 онойхиһоо 49,5 процентээр ехэ болоо.

1965 ондо хүдэлмэришэд, алба хаагшадай һарын салин хүлһэн дунда зэргээр 103,3 түхэриг болоһон һаа, 1970 ондо 130,3 түхэригтэ хүрөө гэхэ гү, али 27,4 процентээр нэмэһэн байна.

Колхознигуудай хамтын ажахыһаа оруулдаг олзо оршонь хараа байса нэмээ.

Нийтын хэрэглэлэй фонднуудһаа ажалшадта үгтэдэг мүнгэ зөөриин хэмжээн жэлһээ жэлдэ нэмэнэ. Байгша оной эхин багта абтаһан мэдээгээр, республика дотор 125 мянган хүн гүрэнэй пенси, тэдхэмжэ абадаг байгаа. Гансахан 1970 оной һүүлэй юһэ һарын туршада саг зуура ажал хэжэ бирахаяа болиһон колхознигуудта тэдхэмжэ болгогдон, социальна страхованяар 560 мянган түхэриг үгтэһэн байна.

Табан жэлэй туршада санатори, амаралтын байшан болон аяншалгын баазануудта 146,4 мянган ажалша хүнүүд амарһан юм.

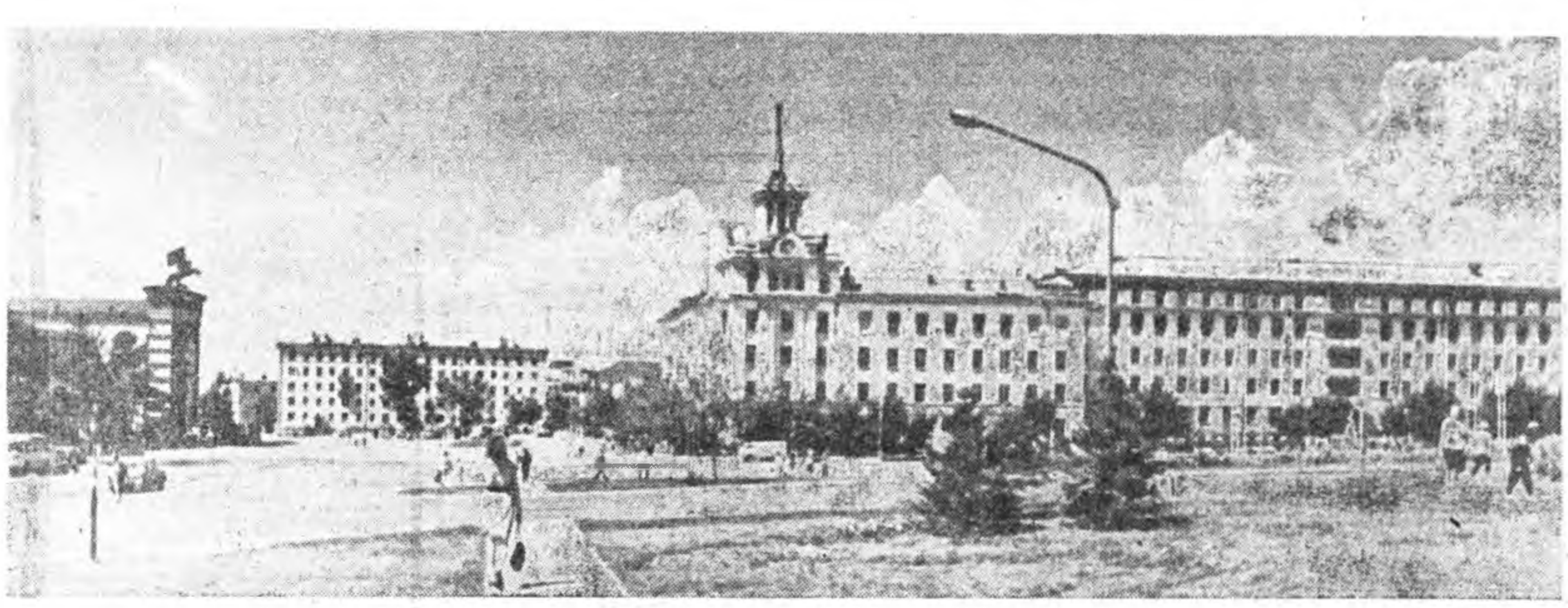
Манай республика дотор элүүрые хамгаалгын хэрэгэй эршэмтэйгээр хүгжэжэ байһан ушар арад зоной ажабайдалай эрид һайжарһанай баһа нэгэ гэршэ болоно.

Үнгэрһэн һуралсалай жэлдэ республикын юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудта 200,6 мянган хүн һуража гараа. Тэрэшэлэн 1970—1971 оной мэдээгээр дээдэ, тусхай дунда һургуулинуудта 41,7 мянган студент бии байба.

Бүхы орон дотор, тэрэ тоодо манай республикада, гэр байрын барилга үргэн далайсатайгаар эрхилэгдэнэ. Буряад нютагта шэнэ хотонууд, тосхонууд урган бодоно. Үнгэрһэн табан жэлэй туршада республикын газар дээрэ 1393 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд ашаглалгада үгтэжэ, 44 мянган бүлэ байрануудаа улам һайжаруулаа.

Үндэһэн буряад шэнжэтэй литература, искусствын амжалтанууд бүгэдые баясуулна. Республика доторнай дүрбэн театр, дуу-хатарай «Байгал» гэжэ ансамбль, филармони бии. Жэл бүри хэдэн зуугаад ном буряад, ород хэлэнүүд дээрэ барлагдан гарана. «Байгал» гэжэ улас түрын, уран һайханай журнал бүхы орон соо тарана. Уран зохёолшод, уран зурааашад, хүгжэмшэд, артистнуудаймнай эдэ бүхы хэрэгтэ оруулдаг хубитань үдэрһөө үдэртэ хараа байса нэмэнэ.

Юһэдэхи табан жэлэй туршада Буряадай экономико, соёл болбосорол улам хүгжэхэ, тиин арад зоной байдал бүри һайжарха байһаниинь дамжаггүй. Юуб гэхэдэ, бүхы совет арадай байдалые һайжаруулха хэрэгтэ Коммунис партимнай хамаг хэшээл оролдолгоёо зорюулна, зорюулхашье байха.



Республикымнай нииислэл.—Улаан-Үдэ хотын Соведүүдэй талмай.

Л. ХАЙДУРОВАЙ фото.

Пленум үнгэргэгдэбэ

Байгаалиие сахин хамгаалха Бүхэроссин Буряадай республиканска Соведэй нэгэдэхи пленум Улаан-Үдэдэ һаяхан болобо. Республиканска Соведэй Президиумэй түрүүлэгшын орлогшо А. Е. Григорьев байгаалиие сахин хамгаалха Бүхэроссин республиканска бүлгэмэй Соведэй зорилгонууд тухай элидхэл хээ.

Үнгэрэгшэ жэлдэ байгаалиие сахин хамгаалдаг эмхи зургаануудай хэһэн ажал хүдэлмэри тухай элидхэлшэ дэлгэрэнгыгээр мэдээсээд, КПСС-эй XXIV съездын табиһан хараа түсэбүүдые хайшан гээд бэелүүлхэб гэжэ хөөрэжэ үгөө.

Элидхэл тушаа 11 хүн үгэ хэлэһэн байна. Байгаалиие хамгаалха аймагуудай Соведүүдэй эмхидхэлэй хүдэлмэри һайжаруулха тухай тэдэнэр гол анхаралаа хандуулаа.

Пленумэй түгэсхэлдэ 1970 ондо һайнаар хүдэлһэн эмхи зургаануудта шан барюулагдаа. Байгаалиие сахин хамгаалха хэрэгтэ амжалта туйлаһанайнгаа түлөө Буряадай республиканска совет, Октябрьска болон Хориин аймагуудай, бүлгэмүүдэй эхин эмхи зургаанууд Бүхэроссин Түбэй Соведэй Хүндэлэлэй грамотануудта хүртэһэн байна. Мүн баһа Ленинэй орденто ЛВРЗ-гэй, Кабанскын ой модоной ажахын, Хяагтын аймагай Погранична совхозой, Улаан-Үдын ноохо угаалгын фабрикын байгаалиие сахин хамгаалдаг бүлгэмэй эхин эмхи зургаанууд Бүхэроссин бүлгэмэй дурасхаалай бага медальнуудаар болон Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдаһан байха юм.

Н. МОРОЗОВ,
республиканска Соведэй инструктор.

ИЛАЛТА ХҮНГЭНӨӨР ТУЙЛАГДАДАГГҮЙ

ЗУРАГЛАЛ

— СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ хабаадаһан, хамтадань 200-гаад уулзалга үнгэргэһэн Красноярска хизаарай мастер Станислав Червов рингын улаан буланда һууна, — гээд дикторэй соносхоходо, Ростов-на-Дону городой боксдо дуратайшуул нэрьемэ шангаар альгаа ташаба. Энэньшье Павел Федотовто гайхалтайгаар үзэгдэбэгүй. Юуб гэхэдэ, мүрысөөндэ хабадагшадай наада бултыень хаража, красноярец Червовой тогтон торонгүйгөөр түгэсхэлэй нааданда гараһые Павел һайн мэдэжэ байгаа.

Станислав Червов тон һайхан нааданудые харуулжа, харагшад болон судьянарайшье дура буляаһан байба, Павел Федотов түгэсхэлдэ Червовтой дайралдашаба. Тэрэнь бэеэр нэгэ бага үндэр. Тиимэһээ хоорондоо зай барин, сэхэл сохихонь лаб.

Червов нүхэрөө удаан шэнжэлжэ байбагүй. Павелай ринг дээрэ наадахые баһал хаража, һонирхожо байгаа. Теэдшье илалта намда сохом ерэбэ гээшэ гэжэ этигэһэншье хэбэртэй. Гурбан жэлэй саада тээ Федотовтой тэрэ уулзаһан. Тиихэдээ бэедээ найдангяар, үлэмжэ эрхэ байдалда Федотовые шүүгээ һэн. «Федотов яһала һайн наададаг болоо юм байна», гэһэн бодол С. Червовой толгойдо түрөөд абаа ха. Теэд нэгэтэ булиһан, диилэһэн хүнөө, хүн баһангяар угтахаяа һанадаг алдуутай гээшэ бэзэ. Станислав Червов хайша хэрэгээр наадаа бэшэ. Яһала нэтэрүүгээр добтолжо, муу бэшээр бэеэ хамгаалжашье ябаа. Теэд... Буряадай эрхим боксёр Павел Федотовой бэлэдхэл, техникэнь һайн байхаһаа гадна, тэрээнэй ямаршьеб даа нэгэ нюуса тактическа болон техническэ аргань булюу байшоо гэхээр.

Павел мүрысөөндэ удаан, тэсэмгэйгээр бэлдээ. Спортсмен хүнэй сахиха ёһотой журам нэгэтэшье эбдээгүй. Тииһэнэй ашаар табан хүндэ тэмсэлэй удаа үнөөхил хүнгэн сарюунаар харагдаһан занадаал байгаа. Агшан зуура реакцитай, шадалаа арьбалан, үлүүсэ бэеэ хүдэлгэдэггүй хүбүүн бокс хараһаар ойлгодог хүнүүдэй анхарал абаһаар татаад орхёо һэн. Гурбадахи раундада Красноярскын мастерай сохилто дорьбоогүй боложо, амисхалынь дээрэ гарашаба. Тиихэдэньшье Павел һанаагаа амарангүй, удаа дараалан сохи сохиһоор, шадамараар илажа гараба.

Шадалтай, хүнгэн, солбон болохын түлөө багаханһаа оролдоһон хүдөөгэй хүбүүн Павел Федотов һанаһандаа хүрэбэ, Россин Федерациин чемпионой хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Теэд гайхалтайшье юумэн болоогүйл даа. Хүнэй хүбүүнэй зориһон зориг, һанаһан хүсэл, хэжэ, бүтээжэ байһан хэрэгынь хүсэлдэбэ. Иимэл байха ёһотой ха юм.

...һүниин тэн мэдэгдэншьегүй болошобо. һүүлшын трамвай үнгэрбэ хэбэртэй. Абяа аниргүй, жэнхэни номгон байдал үзэгдэнэ. Антон Атархановай нойрынь оройшье хүрэнэгүй. Өөрынгөө хүмүүжүүлэгшэ, СССР-эй чемпион Валера Стрельниковтэй Мадрид ошожо ерэһэн тухайгаа бодоно. «Тэрэшье тэрэ даа, урагшагүй ябадал болоо. Харин Пашамни энэ үдэр ямар ехэ баяр асарба гээшэб?»

— Паша, бэрхэш даа. Жамбалов Стрельников хоёрһоо бэшэн иимэ ехэ мүрысөөндэ үшөө илааггүй һэмнай. Харин шимнай гурбадахинь болобош. Баранников гэхэдэ, эдиршүүлэй дундаһаа Россин чемпион болоо хамнай, — гэһэнээ һанана.

— Антон Андреевич, би тандаа үнэн зүрхэнһөө баярые хүргэнэб. Танайл анхарал оролдолго гээшэ ааб даа,—гэжэ Пашын хэлэһэниинь элихэнээр һанагдаха юм.

Павел Федотовой тренер А. А. Атарханов халима ехэ баярһаа унтажа ядаһаниинь зүб даа.

Үдэшэлэн хамта эдеэлээд, тараһан байгаа. Пашын Ростовһоо асарһан медаль стол дээрэнь хэбтэнэ. Үхибүү хүтэлһэн эхэнэр медалиин нэгэ талада үзэгдэнэ. Хажуу таладань — «Чемпионой тренертэ» гэжэ бэшэгдэнхэй. Иимэ медаль боксоор Россин Федерациин чемпион лэ болоһон хүнэй тренертэ барюулагдадаг болонхой юм.

Республикымнай суглуулагдамал командын ахалагша тренер А. А. Атархановта тус медаль барюулагдаа. Хоёрдохи разрядтай хүбүүн Павел Федотов хэдэн жэлэй саада тээ Хэжэнгэһээ ерээ бэлэй. Нүхэр Атархановай хүтэлбэри доро тэрэ хүбүүн спортын мастер болоо бшуу. Баяршье, уйдхаршье байгаа. Илалтын өөрөө ерэдэггүйнь мэдээжэ. Тэрээндэ хүрэхын түлөө нилээд лэ ехэ тэмсэл, оролдолго хэрэгтэй ха юм.

О. МЕРКУЛОВ.

Жилын саанаһаа

РАДИО ТЕЛЕФОН ТЕЛЕГРАФ

АЛДАРТА ОЙН УРДА ТЭЭ

ГАВАНА. (ТАСС). Июлиин 26-да тэмдэглэгдэдэг национальна восстаниин үдэрые Кубын арад ажалдаа үндэр амжалта туйлан угтана. Алдарта ойн урда тээ түсэбөө болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө социалис мүрысөөн предприятинуудай коллективүүдэй хоорондо дэлгэрбэ.

Саахарай эшэ хуряаха, буйлуулха ажал Кубада дүүрэжэ байнхай. 6 миллион тонно шахуу саахар үйлэдбэрилэгдэбэ. Тэрээнэй хажуугаар ерэхэ жэлэй ургасада бэлэдхэл ябуулагдана. Сьенфуэгос городто баригдажа байгаа азотно-тукова үтэгжүүлгын завод ашаглалгада үгтэхэ дээрээ оробо. Тэрэ завод жэлэй 450 мянгаад тонно үтэгжүүлгэ гаргаха. Тэрэнь ороной хэрэглэмжын горитой хубиие хангаха арга олгохо байна.

Сантьяго городто баригдажа байгаа электростанци дээрэ машина түхеэрэлгэ тодхохо ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ. Районой промышленна шэнэ барилгануудые зайн галаар тэрэ электростанци хангаха юм.

Сантьяго городтохи цементнэ томо заводуудай нэгэнэйнь хүдэлмэришэд түрүүшынгээ хахад жэлэй түсэб үлүүлэн дүүргэһэн тухайгаа мэдээсэбэ. 500.000 тонноһоо доошо бэшэ цемент 1971 ондо үйлэдбэрилхэбди гэжэ парти ба правительствада үгэһэн үгэеэ тэдэнэр амжалтатайгаар дүүргэнэ.

ИОРДАНИДАХИ БАЙДАЛ

КАИР. (ТАСС). Палестинын командованиин түлөөлэгшын мэдүүлһэнэй ёһоор, Иорданиин армиин частьнууд, палестин партизануудай отрядуудай хоорондо Аль Агварай райондо үсэд шанга байлдаанууд болож үргэлжэлһөөр. Иорданиин сэрэгүүдэй талаһаа тэдэ байлдаануудта артиллери, авиаци ба танкнууд хабаадалсана. Ууха уһагүй, эдеэ хоолгүй, тобшо һомогүй болошоһон палестин партизануудай зарим бүлэгүүд Иордан мүрэниие гаталан, Израилиин эзэмдэһэн газар дайда шэглэн сухарижа ошохо баатай болобо.

1970 ондо «тусгаар» эрхэ байдалда баталагдаһан Иорданиин засагаархидай ба Палестинын партизануудай харилсаан тухай Каирай ба Амманай хэлсээнүүдые «хубилһан мүнөөнэй эрхэ байдалда таарахагүй болобо» гэжэ Иорданиин правительство мэдүүлбэ гэһэн мэдээсэл Амманһаа абтаба.

ДАМАСК. (ТАСС). Иорданидахи байдал Сириин правительствын һанаае ехээр зобооно. Тиимэһээ Иорданидахи байлдаануудые болюулха хэмжээ САР-ай правительство абажа байна гэжэ мэдээсэгдэнэ.

БАГДАД. (ТАСС). Революционно командованиин совет Иорданиин элшэн сайдые Багдадһаа дуудажа абаашаха эрилтэ Амманай правительствын урда табиха, Ирако-Иорданиин хилэ хааха гэһэн тогтоол гаргаба.

Гэхэтэй хамта, сүлөөрэлгын Палестинын хүдэлөөе урид мэтэшэлэн эршэмтэйгээр дэмжэхэ, палестин партизануудта эсэргүү Иорданиин засагаархидай бэелүүлжэ байгаа хэһээлтэ болюулха хэмжээ абахыень уряалжа, Араб бүхы гүрэнүүдтэ хандаха гэжэ тогтоогдобо.

Суданда сэрэгэй урбалта болобо

БАГДАД. (ТАСС). Судандахи засагые армиин хэдэн офицернүүд гартаа оруулба гэжэ Иракһаа мэдээсэгдэнэ. Сэрэгэй урбалта хүтэлбэрилэгшэд танкнуудые табижа президентын ордониие хүреэлээд, радиостанци эзэлһэн байгаа. Хартумай аэропорт хаагданхай. Суданай ниислэл хототой телефонно харилсаа холбоон таһалагданхай.

Тэрэ урбалтые майор Хашем Эль-Атта толгойлбо гэжэ Ирагай агентствын дамжуулга дээрэһээ ойлгожо боломоор. Тэрэ хүн ойро зуура Суданай революционно соведэй гэшүүн, премьер-министрэй туһалагша болож байһан. 1970 оной ноябрьда Эль-Атта бүхы тушаалнуудһаа гаргагдажа саг зуураар гэрэй арестдэ байжа байгаа.

Агентствын мэдээсэлээр, урбалта эмхидхэлгэдэ, мүн президентын гвардиин командалагша генерал Абдель Рахман Шараф, гурбадахи бронетанкова полкын командир полковник Абдель Монейм Ахмед гэгшэд хабаадалсаба.

БААТАРШАЛГА ХАРУУЛБА

ГАВАНА. (ТАСС). США тэрьелжэ ошохоёо рейсовэ самолёдые замһаань хадууруулжа ядахадаа, тэһэлхэеэ һанахадань, 41 пассажирые һуулгажа ябаһан самолёдые Кубын залуу коммунист Рейнальдо Наранхо Лейва ами бэеэ үгэжэ абарба.

«Кубана де Авиасьон» гэжэ Кубын авиакомпаниин «АН-24» гэжэ самолёт Гавана-Сьенфуэгос гэһэн маршрудаараа урдань юрэ ниидэдэгтээл адли июлииншье 11-дэ ниидэжэ ябаба гэхэ. һанаандаашье ороогүй пассажирнууд хоорондоо энэ тэрэ юумэ хөөрэлдэжэ һууба.

Гэнтэ, ниидэлгын 25-дахи минутада стюардесса Даня Вальдес Мартинесэй салонһоо гаража ерэхэдэнь, граната бариһан хоёр бандит тэрэ басагые добтолон оробо. Тэдэ бандидууд пилодуудай кабина руу орожо, замһаа хадууран США ниидэжэ ошохыень лётчигуудые айлган баалаха һанаатай байшоо. Гэбэшье Даня басаган айгаагүй, подносоороо сохижо нэгэ бандидыень унагаагаа гэхэ, унахадаа гранадаа алдажархёо һэн. Нэгэ пассажир, Кубын армиин лейтенант Хосе Фернандес Сантос стюардесса басаганда туһалхаяа һанажа, унаад хэбтэһэн бандидые буудажа шархатуулһан байгаа. Теэд нүгөөдэ бандидынь гранатаа салон худар шэдэбэ. Тэрэнь хэдэхэн секундаһаа тэһэржэ, экипажые, пассажирнуудые, тэндэ ябаһан 9 үхибүүдые алаха аюул тохёолдуулба.

Гранатада дүтэ һууһан Рейнальдо Наранхо Лейва, гранатые шүүрэжэ абаад, гүзээндээ шахажа, хооһон һүуринууд тээшэ гүйжэ ошобо. Лейтенант Хосе Фернандес Сантос бэеэрээ баһа бүглэлсэн туһалба.

Гранадай тэһэрхэдэнь Рейнальдо алуулһан, Хосе Фернандес хүндөөр шархатаһан байба. Хэдышье шархатаһан һаа, Гаванын аэропортдо самолёдой буун буутарынь бандидуудые тэрэ лейтенант буугайнгаа хараа дээрэ барижа байгаа. Салондо юун болож байнаб гэжэ мэдэхэдээ, самолёт гэдэргээ ниидэһэн юм. Самолёдой газарта бууж ябаха үедэ бандидууд һүрэжэ бууһан байгаа ха. Гэбэшье самолёдой буудаг полоса харгы дээрэ Кубын гүрэнэй аюулгүйе сахидаг хүдэлмэрилэгшэд хоёр бандидые угтаад байба.

Хосе Фернандес Сантос тон хүндөөр шархатажа, Гаванын нэгэ госпитальдо оруулагдаа һэн. Рейнальдо Наранхо Лейва Сьенфуэгос гэжэ түрэл нютагтаа хүндэтэйгөөр хүдөөлүүлэгдэһэн. Тэрээнэй хүүр дээрэ табигдаһан гүрэлөө олон сэсэгүүдэй дунда Кубын Компартиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, Премьер-министр Фидель Кастро, Республикын Президент Освальдо Дортикос гэгшэдһээ веногууд табигдаһан байгаа.

Рейнальдо оройдоо 27-той һэн. Тиигэбэшье, революциин хэрэгэй түлөө, Куба дээрэхи социалис шэнэ байгууламжа бэхижүүлхын түлөө ехэ юумэ хэжэ үрдеэ. Плайя-Хирондохи суута байлдаануудта хабаадагша, восстанида бодоһон залуушуулай союзай гэшүүн, удаань—Кубын залуу коммунистнуудай союзай гэшүүн Рейнальдо жэл хахадай саада тээ Кубын Коммунис партида абтаһан байгаа.

Саг бусын уршагта ушартай дайралдажа, наһа барахынгаа урда тээхэнэ Сьенфуэгос аэропортын хэлхеэ холбооной албанай начальнигаар томилогдоһон. Рейнальдо Наранхо Лейва баатар габьяа харуулан наһа бараба.

Контрбандистнуудай банда арестовалагдаба

САНТЬЯГО. (ТАСС). Американ доллароор хонжоо наймаа хэдэг, буу зэбсэг орон руунь асардаг байһан контрбандистнуудай бандые Чилиин полициин тусхай албанай хүдэлмэрилэгшэд арестовалба. «Партиа и либертад» гэжэ политическэ тон хархис эмхитэй тэрэ банда холбоотой байжа, тэрээндэ буу зэбсэгээ худалдадаг байһаниинь мүрдэлгөөр тодорбо.

Неофашистнууд дураараа ошоно

РИМ. (ТАСС). Шэнэ түхэлэй фашис партида, Италиин социальна хүдэлөөндэ хабаатай хулиганууд Коммунис партиин Милан городтохи нэгэ байшангай сонхо руу шатадаг шэнгэн бодос хэһэн шэл хаяба. Тэндэ байһан хүнүүдэй нэгэниинь шэлэй тэһэрхэдэ ехээр шалзаба.

Мантуя провинциин Гонсага городто фашис хүйхэрнүүд Италиин компартиин нэгэ секциин гэртэнь гал нособо.

Модена провинциин Кампогаллиано гэжэ газарта «Унита» газетын һайндэртэ зорюулагдаһан фотовыставкэ дэлгээтэй стадион худар фашис хүйхэрнүүд гүйлдэн орожо, стенднүүдтэнь фашис удхатай үгэнүүдые бэшэжэ ерээд, хожомынь гал нособон байгаа.

Остия гэжэ Римдэ дүтын тосхоноор Италиин ниислэл хотын олон мянган зоной далайн эрье худар ошожо ябахадань, фашистнууд транспортын ябасые хаажа, гуримгүй ябадал, сошордолго үүдхэбэ. Полициин хорижолходонь хулиганууд урдаһаань шулуугаар шэдэһэн. Тэрэ үедэ нэгэ полицейскэ шархатаба.

Интервентнүүдые сохино

ХАНОЙ. (ТАСС). Каосан Патет Лао агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Лаосой Арадай-сүлөөрэлгын армиин подразделенинүүд энэ оной үнгэрэгшэ зургаан һарын турша соо дайсанай 21 мянга 700 солдат ба офицернүүдые, тэрэ тоодо 200 американецуудые хорооһон, 583 самолёт ба вертолёт буудажа унагааһан, гэмтээһэн, 7 мянга гаран буу зэбсэг үгы хэһэн, сэрэгэй ехэ гэгшын техникэ ба хэрэгсэл гартаа оруулһан байба.



САХИЛГААН ТҮРГЭН БОРЗОВ

Киевлянин Валерий Борзов 200 метрэй зайе 20,2 секунда соо гаталжа, Европын болон бүхэсоюзна шэнэ рекорд тогтообо. Энэнь швейцар Филипп Клеркын туйлаһанһаа 0,1, орон доторойимнай рекордһоо 0,3 секундаар түргэн байба.

Хоёрдохи һуурида гараһан белорус Александр Жидких гэгшын саг 20,6 секунда. Урдахи спартакиадада туйлагдаһантай жэшэбэл, энэнь мүн лэ һайн саг.

200 метрэй зайда урилдаһан хүбүүднай тон һайн саг харуулба. Хоюулаа залуунууд — 22 наһашье гүйсөөдүй. Түргэн гүйлгөөр спортын алдар солые тэхэрюулхэ шадалтай хурдаар урилдагшадай бии болоһониинь һайшаалтай.

(ТАСС).

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: СССР-эй арадуудай V стартакиада дээрэ 200 метрэй зайда болоһон урилдаанда илажа гараһан Валерий Борзов.

ТАСС-ай фотохронико.
Фототелеграфаар абтаба.
(ТАСС).

ТАСС-ай спортивна панорама

Фехтовани. Дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ совет фехтовальщигууд командаараа 13-дахияа илажа, 1965 ондо баталагдаһан «Нацинуудай ехэ шан» шүүбэ. Венэ хотодо үнгэрһэн тус мүрысөөндэ совет спортсменүүд 4 алтан, 1 мүнгэн, 3 бронзо медальнуудаар шагнагдаһан байна.

Футбол. ЦСКА болон Киевэй «Динамо» командануудай хоорондо мүрысөөн Москвада болобо. Эндэ «Динамо» командын футболистнууд 1:0 гэһэн тоотойгоор армейцүүдые шүүжэ, 10-дахи илалтаяа тэмдэглэбэ.

Шатар. Эгээл олон 29,5 очкотой болоһон СССР-эй студентнэрэй суглуулагдамал команда студентнэрэй дэлхэйн түрүү һуури эзэлхэ мүрысөөндэ илаба. 21,5 очкотой США-гай команда 2-дохи һуури эзэлбэ.

Шатараар дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө Тигран Петросян Виктор Корчной хоёрой хоорондо болож байгаа мүрысөөнэй 7-дохи наадан 30-дахи ябадалдаа дахин тэнсэлгээр дүүрэбэ. Тиин наадэнай дүн 3,5—3,5 болоо.

(ТАСС).

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

НААДАНАЙ ТОО — 4:0

ФУТБОЛ

Уржа үдэшэлэн манай «Сэлэнгэ» Эрхүүгэй «Аэрофлот» командануудай дунда үнгэргэгдэһэн ээлжээтэ наадан иимэ тоотойгоор дүүрэһэн байна. Хүршэ хоёр хотонуудай футболистнар хэр угһаа хойшо футболоор зоной түрүү һуури эзэлхэ мүрысөөгөө хоорондоо шанга тулалдаатайгаар үнгэргэжэ, футболдо дуратайшуулые һонирхуулдаг байһаниинь элитэ. Үнгэрэгшэ жэлдэ эдэ хоёрой хоорондо үнгэргэгдэһэн хоёр нааданда манай «Сэлэнгэ» команда 1:0, 3:0 гэһэн тоотойгоор шүүжэ гараһан юм. Харин айлшаар ерэһэн хүршэнэрнай мүнөө энэ харюугаа абажа шадаха гээшэ гү, али үгы гү?... —гэһэн асуудалда футболдо дуратайшуул абаһаар лэ эзэлэгдээд һуугаа бэлэй. Наадашье эхилжэ, хоёр командын футболистнар, илангаяа «Сэлэнгэ» командынхид наадан түрүүшын минутаһаа һайн добтолго хэжэ оробо. Нэгэ тиимэ добтолгодо ороһон Сергей Акуратов абаһан бүмбэгэеэ сэхэ ворота руу сохижо, айлшадай хамгаалагшадые мэгдэхээхэ юм. Юуб гэхэдэ, айлшад иигэжэ гэнтэ сохихонь гэжэ һанаашьегүй байгаа бшуу. Зүгөөр вратариинь тэрэ бүмбэгэ бэлэхэнээр шүүрэн абаһан байгаа. Айлшадай добтологшод бүмбэгэ абамсаараа урагшаа гаража, мүн лэ манай Титовые мэгдэхээгээ. Эндэ талмайн зүүн захаар гараһан 11-дэхи номерой добтологшын абаһан бүмбэгэеэ эршэтэйхэнээр ворота руу сохижорхиходонь, Титов тэрэниие нь ворота дээгүүрээ ара тээшэнь арай шамай залажа үрдеэ бшуу. Тиигэжэ түрүүшын бүмбэгэ «Сэлэнгэ» командын ворота руу булангһаа сохигдохо болоно. Тэрэшье бүмбэгэнь Титовой гарта бэлэхэнээр баригдаа һэн. Тиигэһээршье байтар манай футболистнууд «дали ургаһан» мэтэ нюдэ нюургүй урагшаа добтолон орожо, футболдо дуратайшуулаа баясуулба, омогорхуулба. Эндэ Калашников, Михнов, Максимов, Дорофеев гэгшэд бүмбэгэ абамсаараал айлшадайнгаа воротада дүтэлхые эрмэлзэхэ юм. Наадан эхилһээр 15 минутын үнгэржэ ябахада, Николай Дорофеев айлшадайнгаа ворота руу түрүүшын бүмбэгэ сохижорхибо. Тэрэнэй удаа Дмитрий Бабичай дамжуулһан бүмбэгые абаһан Анатолий Михнов хоёрдохёо тоо нээжэ, стадиондо сугларагшадаа үшөө баясуулба. Нааданай түрүүшын хахадай дүүрэтэр хоёр командын футболистнар ээлжээлжэ байгаад, өөһэд өөһэдынгөө тала руу добтололсожо мэдэнэ.

Амжалтаараа урма зоригоо бадарһан «Сэлэнгын» футболистнууд нааданай хоёрдохи хахадай эхилхэдэ, бүришье һаа һүрөөтэй шангаар добтолжо оробо.

Нааданай эхилһээр 12-дохи минутын ябажа байхада, Анатолий Михнов гурбадахи бүмбэгэ айлшадайнгаа ворота руу сохижо, стадионшье миин дүүешэлэй. Энэ бүмбэгэ Дмитрий Бабичай аяар холоһоо дамжуулаашье һаань, Анатолий Михнов тэрэниие нь толгойгоороо залажархиһан байгаа бшуу. «Сэлэнгын» футболистнууд үшөө дүрбэдэхи бүмбэгэ айлшадайнгаа ворота руу сохижо оруулха золтой байшоо. Энэ бүмбэгэ «Сэлэнгэ» командын гол добтологшо Юрий Самсонов сохижо оруулһан байна. Иигэжэ һонирхолтой энэ наадан 4:0 гэһэн тоотойгоор дүүрэжэ, манай «Сэлэнгэ» дүн хамтадань 26 очкотой болобо. Нааданай түрүүшын дүхэригэй һүүлшын наадан июлиин 23-да үнгэргэгдэхэнь. Айлшаар манайда Красноярскын «Автомобилист» команда ерэхэ болонхой. Наадан үдэшын долоон часһаа эхилхэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нааданай үе харуулагдана.

М. СУТУРИНАЙ фото.



ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: республикын ажахынуудта тэжээл бэлэдхэлэй ябаса тухай мэдээсэлнүүд. ТАСС-ай шухала мэдээсэл.

Хоёрдохи хуудаһанда: социалис мүрысөөнэй материал.

Гурбадахи хуудаһанда: «Автомашинын гараж хаана барихаб? гэжэ В. Окуневой статья. Аймагай газетэнүүдэй хуудаһануудһаа. ТАСС-ай мэдээсэл.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Спортын һонин» гэһэн информаци.

ЭНХИР ЭКРАН

МОСКВА ХАРУУЛНА:

14.00 — орон доторхи һонин. 14.05 — «Нептун» клубай шанда хүртэхын түлөө» гэһэн һурагшадта зорюулагдаһан дамжуулга. 14.30 — С. Рахманиновай «Симфоническа танцанууд» гэһэн дамжуулга. 15.20 — уласхоорондын панорама. 15.50 — уран һайханай фильм. 17.25 — киногой аяншалгада дуратайшуулай клуб. 18.20 — орон доторхи һонин. 18.35 — «Сага о Форсайтах» гэһэн Англиин уран һайханай телевизионно фильмын 5—6-дахи серинь. 20.15 — футбол. Эндэ Ворошиловградай «Заря» Москвагай «Динамо» командануудай наадан харуулагдаха.

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА:

21.00 — телепанорама. 21.20 — фильм-концерт.

МОСКВА ХАРУУЛНА:

22.30 — «Дэлхэйн арадуудай уран бэлиг» гэһэн нэгэдэхи дамжуулгань. 23.00 — орон доторхи һонин.

Манай адрес, телефонууд:

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора — 54-54, приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. редактора — 62-62, ответ. секретаря — 50-52, зам. ответ. секретаря — 66-76, отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства — 64-36, 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности и строительства — 61-35, советского строительства и быта — 69-58, культуры и школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67-81, информации — 34-05, общественная приёмная — 56-62, машинное бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

Н-04514. Заказ № 1010.